

SAPERE AUDE

Vilniaus Gedimino technikos universiteto žurnalas

2011 žiema (III)

Redaktoriaus žodis

Kiekvieno „Sapere aude“ žurnalo numerio pokalbiai turi bendrą potekstę.

Pirmajame numeryje mūsų pašnekovai prisiminė universiteto kūrimosi ištakas, antrajame analizavome rektoriaus galios ir atsakomybės bei fundamentalius mokslo ateities klausimus. Šiame numeryje – visai netikėtai, neplanuotai – aptariama patriotizmo tema. Iš skirtingų mokslo sričių atstovų išgirsdavome vis besikartojantį žodį „nacionalinis“: ar bus Lietuvoje nacionalinė aviacija, ar sukursime nacionalinį elektronikos produktą, ar sukursime technologijas, padėsiančias apsaugoti nacionalinį pasididžiavimą – Lietuvos gamtą.

„Gal šiandien keistai skamba žodis *patriotizmas*...“ – ta pati frazė nuskamba iš skirtingų kartų pašnekovų – taip retoriškai klausia A. Gustaičio aviacijos instituto vadovas prof. Jonas Stankūnas ir Lietuvos geležinkelius fotografuojantis Transporto inžinerijos fakulteto magistrantas Vytautas Kavaliauskas.

„Į kiekvieną mokinį, universiteto auklėtinį mes turime žiūrėti su pagarba, ne tik pragmatiškai, koks jis bus geras lakūnas ar inžinierius, o ir su viltimi, kad gal tai bus ta asmenybė, kuri atvers naują puslapį mokslo istorijoje“, – sako profesorius Jonas Stankūnas.

Galbūt pagalvosite, jog metų metais kiekvieną dieną atvažiuojate į universitetą, bet būgnai neskamba ir minios neklykia, kai išlipate iš seno troleibuso ir einate į kasdienius darbus. Galbūt atrodytų, kad ne visiems lemta atverti tą naują puslapį mokslo istorijoje, ne apie kiekvieno mūsų pastangas ir darbus bus rašomos storos knygos...

Patriotizmas, kaip išryškėja iš visų interviu, ne tik dideli, bet ir šimtai sunkiai įvertinamų ir tylių darbų – būti geru dėstytoju, šviesia asmenybe, nuotraukose įamžinti Lietuvos paveldą, iš tarnybos besitraukiančius traukinius ar po įvairius Lietuvos miestelius išsibarsčiusius, išradingai sukonstruotus krepšinio stovus. Mūsų žurnalo herojai nepabūgsta nuo didelio šalčio gurgždančio sniego ir užfiksuoja žiemos saulėlydį geležinkelio perone, senos kartos lokomotyvą ar dyzelinį traukinį, turi užsispyrimo ilgus metus rinkti netikėčiausias kolekcijas, neaptingsta pavaikščioti po mažus Lietuvos miestelius, Vilniaus senamiestį arba būna laimingi... Kaip teigia tikrą gyvenimo skonį Tekančios saulės šalyje pajutęs Elektronikos fakulteto doktorantas Jarek Rokicki: „Nereikia žiūrėti įtempto siužeto filmų – tikras gyvenimas vyksta čia pat, vos tik išėjus į gatvę.“

Tikimės, kad šiame žurnalo numeryje atrasite daug gyvenimo džiaugsmo.

Vyriausiasis redaktorius
doc. dr. Arnoldas Šneideris

SAPERĖ AUDE

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

VGTU žurnalas „Sapere aude“
Nr. 2/2011 (3)
ISSN 2029-4999

Vyriausiasis redaktorius
doc. dr. **Arnoldas Šneideris**

Žurnalo redakcinė kolegija
prof. habil. dr. **Antanas Čenys**,
prof. dr. **Alfредas Laurinavičius**

Redaktorė
Edita Jučiūtė

Meno redaktorė, maketas
Jolanta Šiugždaitė

Korektorė
Zita Markūnaitė

VGTU žurnalas „Sapere aude“
Redakcija
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Viešosios komunikacijos direkcija
Saulėtekio al. 11
10223 Vilnius
Tel. (8 5) 274 5025
El. paštas vkdl@vgtu.lt

Spausdino
UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B
09109 Vilnius
Tiražas – 250 egz.

SA

Turinys

SKAITYKITE ŠIAME NUMERYJE:

AbsolventaiRIMANTAS BUSILA: „GYVENTI REIKIA, KAD
GYVENTUM“

Bankininkas, verslininkas ir ekonomistas Rimantas Busila pasakoja savo sėkmės istoriją, prasidėjusią mūsų *Alma Mater*.

4

VGTU veidai

APIE TUOS, KURIŲ AKYSE — DANGUS

VGTU A. Gustaičio aviacijos instituto direktorius profesorius Jonas Stankūnas pasakoja apie nacionalinę aviaciją, Lietuvos aviatorių studijas ir jų ateitį.

8

SPORTUOJU, KAD... DIRBČIAU

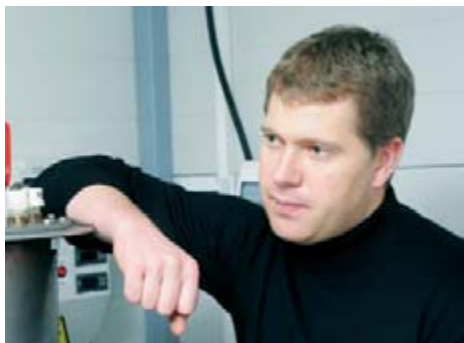
Tiltų ir specialiųjų statinių katedros vedėjas profesorius Gintaris Kaklauskas pasakoja apie mokslininkų gyvenimo būdą ir atskleidžia, kokiomis aplinkybėmis gimė nauji jo tiriamų mokslinių problemų sprendimai.

34

Žvilgsnis kitaipDŽIAUGIUOSI, LAIMEI, NE TIK KOLEKCIO-
NAVIMU

Kelių katedros docentas, FIBA krepšinio komisaras Kęstutis Skerys pasakoja apie unikalią degtukų dėžučių etikečių, ženkliukų, fotografijų krepšinio tema ir autografų kolekciją.

42

Jaunoji VGTU kartaTECHNOLOGIJOS SPARČIAI ARTĖJA Prie
ŽMOGAUS

20

Apie VGTU kuriamus bioreaktorių, kurie gali tapti paklausūs ne tik mūsų šalyje, bet ir užsienyje, pasakoja Aplinkos apsaugos katedros docentas Alvydas Zagorskis.

LAIKAS ELEKTRONIKŲ ROJUJE

Elektroninių sistemų katedros doktorantas Jarek Rokicki, beveik metus praleidęs Japonijos įmonėje „Sanyo Electrics limited“, dalijasi unikalia įgyta profesine ir bendražmogiška patirtimi.

24

Pomėgiai

BĖGIŲ IR AŠIRAČIŲ KARALYSTĖS AUKSAS

Transporto inžinerijos fakulteto magistrantas Vytautas Kavaliauskas fotografuoja Lietuvos geležinkelius ir traukinius, kurių kiekvienas turi ir nekasdienišką, identišką, atskiro pasakojimo vertą istoriją.

52

SUMMARY OF ARTICLES IN ENGLISH

62

RIMANTAS BUSILA: „GYVENTI REIKIA, KAD GYVENTUM“

Verslininkas, bankininkas, ekonomistas, inžinierius, sportininkas, filantropas ir tiesiog – linksmas žmogus. Tai ne visos Rimanto Busilos pareigos ir žmogiškosios ypatybės. Šis interviu – tai sėkmės istorija, prasidėjusi mūsų universitete. O gal ir dar anksčiau.

Daiva Norkienė

Svajojote apie žurnalistiką – tapote ekonomistu. Kas atvedė į VGTU?

Gimiau 1958 metais Lazdijų rajone, Šventežerio miestelyje. Baigęs vidurinę mokyklą, ketinau studijuoti žurnalistiką. Dar mokydamasis rašydavau į „Panevėžio tiesą“ straipsnius, gerai sekėsi. Maniau, kad patirtis bus naudinga studijuojant, tačiau jos neprireikė, nes žurnalistikos taip ir nepasirinkau.

Nuo 14 metų mokiausi Panevėžio sporto mokykloje-internate, buvau „išprotėjęs“ dėl sporto ir kibau iškart į kelias jo šakas. Įstojau mokytis lengvosios atletikos, bet į širdį įkrito rankinis. Ir taip, kad neišmisi. Iš pradžių žaidžiau Panevėžio jaunimo rinktinėje, vėliau – suaugusiųjų. Dešimtoje klasėje žaidžiau už „Atmosferos“ komandą šalies pirmenybėse. Tad kai atėjo laikas nešti dokumentus į aukštąją mokyklą, ėmiau sverti visus „už“ ir „prieš“. Vilniaus inžinerinis statybos institutas (dabartinis VGTU) turėjo gerą rankinio komandą „Inžinerija“. Šviesios atminties Vytautas Kazimieras Sakalys (buvęs VGTU Kūno kultūros katedros vedėjas, žinomas rankinio treneris – D. N.) pakvietė į komandą. Šiek tiek pasvarstęs 1981 m. įstojau į tuometį Vilniaus inžinerinį statybos institutą, kur įgijau inžinieriaus-ekonomisto

specialybę. Kol mokiausi institute, priklausiau studentų komandai, žaidžiau Vilniaus vyrų rinktinėje.

Sakoma, kad sportas yra lyg narkotikas, kartą pradėjęs – nesustosi. Randate laiko pajudėti?

Tris keturis kartus per savaitę žaidžiu krepšinį, lankau baseiną, kartais užsuku į treniruoklių salę, o vasarą žaidžiu lauko tenisą. Sportas grąžina jėgas ir norą gyventi, jei kartais trumpam šis būna pradingęs.

Jei meilė gyvenimui pradingtų, prisiversti sportuoti tikriausiai reikėtų daug valios.

Plienai, tai yra valia, grūdinosi vaikystėje. Ir dėl to „kaltos“ tėvo pamokos. Lazdijų muzikos mokykloje baigiau akordeono klasę, ir už tai dėkoti turiu tėvui. Prisimenu, vaikas būdamas labai užsinerėjęs išmokti groti akordeonu. Tėvas nupirko brangų vokišką šį muzikos instrumentą, o aš, vos metus pasimokęs muzikos mokykloje, nutariau mesti. Tėvas ir pats laikydavosi susitarimų, ir iš manęs reikalavo to paties. Todėl pasakė: „Juk ne aš tave agitavau mokytis groti, o tu pats norėjai. Nupirkau akordeoną, todėl būk toks malonus ir baik, ką

SA

Absolventai

pradėjai.“ Vėliau nesigailėjau išmokęs groti, nes studijų metais galėdavau palinksminti draugus vakarėliuose. O ir baigti pradėtus darbus tarsi jaugo į kraują.

Tapote pavyzdingu jaunuoliu...

Mokykloje elgesys niekaip „netraukdavo“ iki pavyzdingo. Tėvai šturpo: vaikas mokosi labai gerai, o štai už elgesį įvertinimas tik patenkinamas.

Sakoma, kad net didžiausi padaužos surimtėja įstoje į aukštąsias mokyklas, gavę atsakingas pareigas darbe. Nesigailėjote įstojęs į statybos ekonomiką?

Niekada! Visa, ką dabar turiu, man davė studijos ir ekonomisto profesija. Išmokė mąstyti, analizuoti, priimti logiškus ir teisingus sprendimus. Gal sunku patikėti, tačiau gyvenime neteko gailėtis nė dėl vieno savo sprendimo. Nesiskundžiu, kad kažko nepadariau, nors kartais galbūt padarau ir ne visai taip, kaip reikėtų.

Kur įsidarbinote po studijų?

Įsidarbinau dar jų nebaigęs, nes mokydamasis 4 kurse tapau instituto Kultūros klubo pirmininku. Tokiems klubams aukštosiose mokyklose vadovaudavo mokslus baigę žmonės, o aš šį etatą gavau studijuodamas. Po to teko vadovauti VISI komjaunimo organizacijai. Baigęs VGTU (VISI) tapau Politinės ekonomijos katedros asistentu.

Mokslininku netapote: Jūsų likimo linija tikriausiai rodytų staigų posūkį pačioje karjeros pradžioje.

Pasukau į verslą: 1989–1990 metais vadovavau tauomojo banko paslaugų bendrovei „Litas“. Visa tai vyko šaliai pereinant iš centralizuotos prie rinkos ekonomikos. Kad tai ypatingas metas, manau, nereikia priminti: juk tarybiniais laikais tie, kas pigiau pirkdavo ir brangiau pardavėdavo, buvo vadinami spekuliantais. Paskui prasi-dėjo deficito, arba blokados, laikai. Visko trūko, tad po „Lito“ įsteigėme akcinę bendrovę „Lietuvos prekių birža“. Jos klientais buvo didžiausios Lietuvos įmonės, kurios per biržą apsirūpindavo žaliavomis. 1990–1992 metais dirbau „Lietuvos prekių biržoje“ ekonomikos direktoriumi. Kai apyvartoje atsirado investiciniai čekiai, ėmiau domėtis vertybinių popierių biržos kūrimu. Įsteigėme Nacionalinę vertybinių popierių biržą (dabar tai Vilniaus vertybinių popierių birža – NASDAQ), kuriai vadovavau 12 metų: 1992 metais tapau generaliniu direktoriumi, vėliau – valdybos pirmininku ir prezidentu.

Tikriausiai esate vienintelis inžinierius-ekonomistas šalyje, tapęs dar ir bankininku? Papasakokite apie savo šį karjeros posūkį.

2005 metais tapau Lietuvos bankų asociacijos prezidentu, dvejus metus jai vadovavau. Tačiau pajutau, kad visuomeninėms pareigoms esu per jaunas, nes tas postas skirtas jau padirbėjusiems versle, turintiems laiko ir noro užsiimti visuomenine veikla. Man atrodė, kad dar turiu jėgų ir energijos plėtoti verslą.

Kai trečias pagal dydį Europoje bankas AS „UniCredit bank“ Lietuvoje įsteigė skyrių, tapau jo vadovu. Tai verslo bankas, neužsiimantis mažmenine bankininkyste, teikiantis kreditus stambiam ir vidutiniam verslui. Paskui buvau pakviestas dirbti premjero Gedimino Kirkilo patarėju, steigti Kvalifikacijų tarnybą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Prisimenu, kaip kūrėme ją nuo nulio. Buvo įdomu, po konkurso tapau tarnybos direktoriumi. Bet gyvenimas pajuokavo su manimi, nes atėjus į valdžią A. Kubiliui prasidėjo taupymo vėjus ir tarnybą uždarė. Tad su bendraminčiais įkūrėme viešąją įstaigą „Kompetencijų tyrimo akademija“. Šiuo metu jai vadovauju.

Įsivaizduoju buvusį sportininką, padaužą, vakarėlių sielą, kuriam vienu gyvenimo etapu staiga teko apsivilkti kostiumą ir ryšėti kaklaraistį...

Per daugelį metų taip įpratau prie kostiumo, kad grįžęs iš darbo namo ne iškart persirengiu – su kostiumu ir namie gerai jaučiuosi. Ir kaklaraistis netrukdo – nejaučiu jokio diskomforto. Vienus kostiumus dėviu kasdien. Jie skirti darbui, pirkti Lietuvoje. Neteikiu didelės reikšmės etiketėms ar kompanijų pavadinimams. Kai kuriuos kostiumus nešioju išskirtinėmis progomis, pavyzdžiui, per priėmimus.

Pagal išsilavinimą esate ne tik ekonomistas, bet ir statybų inžinierius. Pastaroji specialybė „dalis“ nustumta į šalį ar vis dėlto pravertė ir šios žinios?

Vienintelė sąsaja su statybomis – tai mūsų šeimos sodo namelis, kurį kadaise nutarėme pasistatyti. Prisimenu, net su žmona susibariau ir laimėjau: ji sakė, jog reikia statyti iš lentų vadinamąjį bitininko namelį su stogu iki žemės (kadaise tokie buvo populiarūs), o aš laikiausi nuomonės, jog reikia statyti didžiausią, koks tuo metu buvo leidžiamas. Tada atsilaikiau – jaunas buvau, jėgų turėjau. O po 30 bendro gyvenimo metų nepajėgiau – būtų bitininko namelis. Juk pagrindinis moterų argumentas: „Na taip, bet vis tiek...“ – sunkiai paneigiamas.

Ką savo rankomis mėginau padaryti namelyje, šedevru netapo: teko perdaryti tiems, kas tuos darbus išmano geriau. Juk viena yra vadovauti, o visai kas kita – daryti pačiam. Man geriau išeina pavadovauti, pasakyti, kaip kas turi atrodyti.

Ką Jums, kaip žmogui ir šeimos galvai, davė panėrimas į finansų vandenį?

Gyvenimas sudėtingas ir labai tiesiogiai susijęs su pinigais. Suprasti, kaip pinigai funkcionuoja, ką su jais galima daryti, o ko ne, labai svarbu. Patirtis ir žinios lėmė, kad nesame bankrutavę.

Papasakokite apie šeimą, vaikus.

Vaikų neturiu – tik dukrą, ji auditorė, baigė ISM Vadybos ir ekonomikos universitetą. Tas ekonomistų, verslininkų genas mūsų giminėje, matyt, perduodamas iš kartos į kartą. Juk mano tėvas pradėjo darbinę karjerą nuo rajono finansų inspektorius pareigų.

Kokio dydžio būdavo Jūsų dukros kišenpinigiai?

Aš išsikvojau šeimoje poziciją: neprivalau duoti žmonai pinigų. Tačiau tai nieko neliūdina: juk žmona didžiąją dalį karjeros išdirbo „pardavimuose“, tad visada turėjo pakankamai savų, žinoma, didieji pirkiniai namams – mano rūpestis, o dukra jau puikiai kuria savo ateitį pati.

Pasiturintys žmonės dalį pinigų investuoja į meno vertybes ar ką nors kolekcionuoja savo malonumui.

Papasakosiu, kaip baigėsi mano, kaip kolekcininko, karjera. Prieš 25 metus pradėjau rinkti mažus 20–50 gramų talpos alkoholinių gėrimų buteliukus. Sukaupiau jų gal 500, tačiau šeimai kraustantis į naują butą tai kolekcijai neatsirado vietos. Taip ir guli tie buteliukai sudėti į dėžes. O per daugelį metų ir jų turinys baigia išgaruoti. Paragavome – grynas vanduo, liko tik buvusių gėrimų spalva. Šiais laikais alkoholio nebeliko prasmės kolekcionuoti, nes jo pilnos parduotuvės.

Dalyvaujate Vilniaus „Lions“ klubo veikloje. Viena iš „liūtų“ veiklos sričių – mažiau pasiturinčiųjų rėmimas. Kaip žiūrite į labdarinę veiklą, kaip suprantate meilę artimui?

Visą gyvenimą laikausi nuostatos: su žmonėmis reikia elgtis taip, kaip norėtum, kad su tavimi elgtųsi. Ar

sulaukiu to iš kitų? Visai būna. Kartais labai daug padėdu žmogui, esu geranoriškai nusiteikęs, bet tam žmogui atrodo, kad taip ir turi būti, todėl labai greit pamiršta. Panašių atvejų būta ne vieno.

Su „Lions“ klubo nariais globojame Vilniaus „Versmės“ vidurinę mokyklą, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centrą.

Klubas tęsia kasmetinių dar šviesios atminties V. Kernagio iniciatyva pradėtų rengti originalių labdaros koncertų Vilniaus Rotušėje tradiciją. Koncertų metu surinktos lėšos skiriamos labdarai.

Beje, pastebėjau, kad materialios dovanos greit pamiršamos, todėl norime padovanoti tai, ką atsimintų ilgiau. Tad dažnai lėšos skiriamos kultūros renginiams, koncertams, kelionėms, įvairiems leidiniams. Tačiau visiems padėti neįmanoma. Turbūt lengviausia gyventi tam, kas nieko neturi ir dėl to nesuka sau ir kitiems galvos.

O kaip užsidirbti daug pinigų?

Atsakysiu Rokfelerio žodžiais: „Man gaila tų žmonių, kurie dirba tiek daug, kad neturi laiko užsidirbti pinigų.“ Kai kurie žmonės gyvena tik tam, kad dirbtų. Tai žmonės, pakliuvę į rutiną, kurie neturi laiko susimąstyti, kad gali būti kitaip. O gyventi reikia, kad gyventum, „griekas“ dirbti per daug.

Bet daugelis bijo kažką keisti, bijo, kad netaptų blogiau negu yra, ir sukasi tame užburtame rate. Jei rastų laiko, valios ir noro stabtelėti, pagalvoti, pasimokyti, apsisvarstyti esamą padėtį ir sukurti kažką naujo, savo – tikriausiai ir gyvenimas prašviesėtų, ir pinigų tarsi savaime atsirastų.

Daugiau nei dvidešimt metų dirbate finansų versle. Ką galėtumėte patarti, kaip elgtis su pinigais?

Kai atsiranda laisvų pinigų, atsiranda ir galvos skausmas, kaip jų neprarasti ir padauginti. Nieko baisaus, jeigu nedidelė jų dalis bus laikoma „kojinėje“. Nes noras pačiupinėti pinigus būdingas mums visiems. Tačiau reikia nepamiršti, kad šiuos pinigus „valgo“ infliacija. Todėl logiška pabandyti juos įdarbinti. Protingiausia būtų juos paskirstyti sudarant investicinį portfelį, kuriame būtų ir nekilnojamas turtas, ir perspektyvių įmonių akcijos, ir valstybių leidžiamos obligacijos (gal tik ne Graikijos...). Kita vertus, ir patikimo banko depozitinėje sąskaitoje saugomos lėšos duoda tegu ir nedideles, bet garantuotas pajamas. Svarbiausia pamoka – nelaikyti visų „kiaušinių vienoje pintinėje“.

Alekso Jauniaus nuotraukos

SA

VGTU veidai

APIE TUOS, KURIŲ AKYSE — DANGUS

Antano Gustaičio aviacijos instituto direktoriaus profesoriaus Jono Stankūno akyse – dangus. Trijų ežerų ir miško apsuptame profesoriaus vaikystės kaimelyje Aukštaitijoje, Pakenėje, netrukdomai buvo matomas tik dangus. Tame danguje – su viršgarsiniu trenksmu praskrendantys lėktuvai.

Edita Jučiūtė

„Niekas svajonėse negali nuneigti laisvo paukščio skridimo ir didelės daugybės skraidančių vabzdžių gyvimo fakto, todėl tam, kad atvėrus žmogui laisvą, saugų, greitą ir maloniausią kelią į visas šalis, stinga tik nuovokos ir turtingo piliečio noro, vertinančio lakią mintį, kurios įgyvendinimas netrukus nustebins tautas oro paštu, oro kariuomene ir laivynu, nepaisančiu nei audros, nei griaustinio.“

Aleksandras Griškevičius, pirmojo skraidančio aparato „Žemaičio garlėkis“ Lietuvoje kūrėjas.

Iš 1851 m. knygos „Parolot žmuidzina“ Z swobodnej mysli Aleksandra Hryszkiewicza („Žemaičio garlėkis“ Laisvos minties bruožas).

„Lėktuvai nuolat skrisdavo, nes mūsų kaimas buvo pakeliui į Rokiškį įsikūrusį navigacinį radijo švyturį, virš kurio buvo privalu praskristi. Dangus man buvo langas į kitą pasaulį. Kad įstočiau į Aviacijos institutą, būčiau lakūnu, dariau viską: sportavau, medaliu baigiau mokyklą. Kai kartu su bendražygiu, du kaimo berniokai, stojome į lakūnų mokyklą, deja, labai greitai suprato, kad mūsų svajonė atsitrenkė į realybę – specialybė buvo pasiekama tik aviatorių dinastijoms priklausančioms vaikams. Teko keisti kryptį – rinktis inžinerines studijas Krivoj Rogo civilinės aviacijos mokykloje. Vėliau prisiekiu, kad jei subursiu aviacijos mokyklą Lietuvoje, tie, kurie tikrai norės skraidyti, pasieks tai be jokių „užkulisių“. Norėjau, kad aviacijos entuziastai, tie, kurių akyse – dangus, galėtų čia, Lietuvoje, įgyti gerą aukštąjį išsilavinimą“, – pasakoja Jonas Stankūnas, šiandien po keturiasdešimties metų kartu su anūkais savo vaikystės kaimelyje sodinantis mišką. Sodybos vietoje likęs tik šimtmetis kryžius ir profesoriaus senelio sodintas Nepriklausomybės ąžuolas. „Mano proseneliai kovojo ir žuvo už Lietuvos laisvę, kodėl dabar negaliu pakovoti už Lietuvos aviacijos ateitį? Norėčiau ir savo anūkams įskiepyti dvasinių vertybių svarbą.“

O ko AGAI direktorius linki kitoms aviatorių kartoms? „Linkiu, kad būsimieji aviatoriai turėtų ateitį ir toliau puoselėtų garbingas Lietuvos aviacijos tradicijas. AGAI absolventams linkiu pajusti jaudulį, kurį pajunta dėstytojas, spausdamas ranką į gyvenimą išlydimam studentui, tą ypatingą momentą, kuris jaudina pilotą prieš startą kilimo tako pradžioje, kurį jaučia skrydžių vadovas, siųsdamas į eterį trumputę frazę: „Kilti leidžiu...“

Neseniai netekome nacionalinio oro vežėjo. Ar visgi turėsime nacionalinę aviaciją?

Nacionalinė aviacija yra. Tiesiog ji rinkoje keičia savo pavidalą. Mes praradome nacionalinį vežėją, tačiau turime Lietuvos kariuomenės karines oro pajėgas, Valstybės sienos apsaugos tarnybos aviaciją, nacionalinę Oro navigacijos tarnybą, kuriasi techninės priežiūros organizacijos. Šios aviacijos sritys yra stabilios, perspektyvios ir mūsų specialistai čia visada bus reikalingi.

Sunku šiandien būtų tikėti, kad mes atkursime savo oro bendrovę, nes šiuolaikinė rinka reikalauja ir milžiniš-

kų pinigų, ir titaniško darbo. Pasaulyje aviacijos verslas dabar klostosi taip, kad į jį įsiterpti yra labai sunku. Lietuvoje buvo siūlymų kurti tranzitinį oro uostą, į kurį būtų atskraidinti keleiviai iš kaimyninių šalių, o vėliau išvežiami tolimesniems skrydžiams į kitus Europos oro uostus. Ši idėja buvo pradėta įgyvendinti, padarytas labai didelis darbas – sukurta oro bendrovė, kuri turėjo savo atstovybes visoje Europoje. Buvo ruošiasi tokio tranzitinio oro uosto sukūrimui. Dabar visa tai sunaikinta. Norint vėl tai atkurti, reikia labai didelių investicijų.

Tačiau tikiu, kad ateityje atsirastų kita alternatyva: bus sudaryta sutartis su kuria nors didžiųjų oro vežėjų bendrovių, kad ji atstovautų Lietuvai kaip nacionalinis vežėjas. Tai būtų naudinga mums: lėktuvai dirbtų čia, specialistai būtų mūsų, uždirbti pinigai taip pat liktų čia, Lietuvoje.

Tačiau visgi „Lietuvos avialinijų“ žlugimas buvo skaudus smūgis institutui?

Tai galėjo būti bendrovė, kurioje būtų dirbę tik mūsų rengti specialistai. Kūrėme planus, kad jeigu bendrovės veikla būtų dar daugiau išaugusi, mūsų institutas būtų veikęs beveik kaip „Lietuvos avialinijų“ mokymo padalinys... Tam planui buvo sudėta tikrai daug pastangų ir iš mūsų, ir iš „Lietuvos avialinijų“ pusės. Žlugus oro bendrovei, ši plano dalis nebuvo įgyvendinta, bet institutas pasiekė labai daug – esame vienintelė tokia aviacijos mokykla Baltijos šalyse, tokios mokyklos pavydi net ir didelės šalys, turinčios nacionalines avialinijas, pavyzdžiui, Lenkija, Čekija.

Kaip gimė idėja prieš beveik du dešimtmečius, 1993-aisiais, kurti Aviacijos institutą Lietuvoje?

Tuo metu su dideliu entuziazmu buvo kuriamas pats universitetas. Norėdami iš statybos instituto tapti universitetu turėjome sukurti daug naujų studijų programų. Šis uždavinys buvo iškeltas ir Elektronikos fakultetui, kuriame dirbau. Apie 1992 m. man buvo pasiūlyta pasidomėti, ar negalėtume rengti aviacinės elektronikos srities specialistų. Pradėjau konsultacijas „Lietuvos avialinijose“, Oro navigacijos tarnyboje, Susisiekimo ministerijoje. Paaiškėjo, kad reikalingi ne tik elektronikai. Buvo

prašoma rengti lakūnus, skrydžių vadovus, aviacinės mechanikos inžinierius, aviacinės vadybos specialistus. Kilo sumanymai tai daryti atskiruose specializuotuose fakultetuose ar net atskirose mokymo įstaigose. Žinodamas aviacijos specifiką ir uždavinio sudėtingumą, supratau, kad tai būtų labai brangus ir netinkamas kelias. Kiekvienoje vietoje būtų buvusi reikalinga labai brangi mokomoji bazė ir sertifikuoti aviacijos dalykų dėstytojai. Pigiausiai pasiekti rezultatus galėjome tik koncentruodami viską vienoje vietoje, viename centre. Tam geriausiai tiko Vilnius, nes sostinėje buvo „Lietuvos avialinijos“ su puikiai įrengtu Aviacijos specialistų mokomuoju centru ir aukšto lygmens orlaivių technikos priežiūros padalinio, Tarptautinis Vilniaus oro uostas su visomis navigacijos ir ryšio antžeminėmis sistemomis, skrydžių valdymo tarnyba, Kyviškių aerodromas ir besikuriantis Vilniaus technikos universitetas. Kaune ar kitur Lietuvoje tokių sąlygų nebuvo.

Kilo mintis, kad reikia kalbėti ne apie vieną studijų programą, o apie aviacijos instituto kūrimą. Paskatinimas mane konsultavusio Radijo aparatūros technologijos katedros vedėjo prof. Zenono Vainorio su idėja kurti savarankišką aviacijos studijų padalinį nuėjau pas tuometį rektorių Edmundą Kazimierą Zavadską.

„Darom“, – tada ištartas rektoriaus žodis ir jo bruožas žaibiškai priimti sprendimus ir buvo lemiamas. Esminį vaidmenį šiam apsisprendimui atliko neplanuotas tuometės Karinių oro pajėgų (KOP) vadovybės – KOP vado plk. Zenono Vegelevičiaus, jo pirmojo pavaduotojo plk. Stasio Murzos ir KOP štabo viršininko plk. Česlovo Braziulio vizitas pas rektorių, kuriame jie beveik pažodžiui pakartojo mūsų anksčiau suformuluotus argumentus ir pasakė, kad tik čia, Vilniuje, galima įkurti aviacijos institutą ir kad tai remtų ir Lietuvos kariuomenę.

Vėliau prasidėjo tikrasis didelis darbas, tikrasis instituto kūrimas, nuolatinės konsultacijos net keturiuose ministerijose, Seime ir Vyriausybėje. Dėl dažnų vizitų aviatoriai net ėmė juokauti, kad Jonui Stankūnui reikia įkurti darbo kabinetus keliose ministerijose. Į atmintį per tuos metus įstrigo keletas epizodų: kai su rektoriumi Edmundu Kazimieru Zavadsku norėdami sutikti aukštą Lietuvos pareigūną keletą valandų stypsojome tamsiame laukiamojo koridoriuje, kai per vieną dieną dėl instituto reikalų buvome priimti net keturių ministerijų vadovų...

Tačiau vėliau atsirado ir kovotojų su institutu...

Žinoma, atsirado daug skeptikų. Buvo ir įžeistų ambicijų, ir asmeninių interesų. Kovos su jais atėmė didelę dalį brangaus kūrybinio darbo laiko. Piktindavo melas: Lietuvos dienraščiuose išvysdavau fotografijas, kuriose

AGAI lėktuvai pateikti taip, lyg nuimtais kapotais skęstų žolėse... Straipsniai buvo apie tai, kad institutas turi tik neveikiančią, apleistą techniką, o pilotai išeina dirbti į Gariūnus. Tai buvo didelė netiesa. Tik vėliau supratau, kad čia grumiasi dvi jau mūsų senolių žinotos tiesos: „Po gulinčiu akmeniu vanduo neteka“ ir „Tik negyvo šuns nieks nemuša“...

Tuomet spaudoje pasirodė argumentas, kad geriau vertėtų užsienyje parengti kelis reikalingus aviacijos specialistus, nei visą būrį čia, Lietuvoje.

Tas argumentas visai neteisingas. Specialistas, kurį išsiunčiame studijuoti į užsienį, nebūtinai grįš. Turiu pavyzdžių iš Lietuvos kariuomenės praktikos, kai netgi pasirašę sutartį, kurioje numatoma atsiskaityti už išleistus pinigus, studentai nebegrįžta. Antra, užsienyje aviatorių studijos yra daug kartų brangesnės. Trečia, ar verta atiduoti aviatorių rengimo nišą užsienio mokykloms? Juk pas mus jau sukurta gera specialistų rengimo infrastruktūra, turtinga mokomoji bazė. Juk ir mes galime kurti aukštos kvalifikacijos darbo vietas, plėtoti mokslą bei saugoti žmogiškąjį kapitalą. Ir ketvirta, mūsų tautos sąmonėje žodis „aviacija“ yra šventas, lietuvių tauta nuo seniausių laikų tiesiog gyvena, dega noru skraidyti. Kai kuriose šalyse aviacija iš esmės neprigyja net esant patiems geriausiems norams ir turtingiausiai materialinei bazei. Štai kad ir kaimyninės Estijos pavyzdys. Kurdami savo aviacijos mokyklą, estai visai nesulaukdavo būsimųjų studentų, kadangi šioje šalyje aviacija niekada nebuvo populiari. Tuomet buvo nuspręsta lakūnais ruošti vyresniųjų klasių mokinius. Taigi pirmieji estų Aviacijos kolegijos studentai jau mokykloje buvo įgiję piloto licenciją. Kaip juokavo Tartu aviacijos kolegijos rektorius Vilu Mikita, pirmieji lakūnai dar neturėjo teisės vairuoti automobilį, o jau turėjo komercinės aviacijos piloto licenciją.

Taip sunkiai savo mokyklą pradėjo kurti estai. O čia, Lietuvoje, mūsų institute studentų stygiaus niekada nejutome. Atvirkščiai. Kiekvienas žmogus, kalbėdamas su mūsų darbuotojais, būtinai pasakys: „Ir aš bandžiau skraidyti“, „O aš šokau su parašiotu“. Aviacija, kaip krepšinis, yra tautinis mūsų pasididžiavimas, kovos už laisvę būdas, juk kažkada ir „Žalgirio“ kovos, suvienijusios visus lietuvius, nebuvo vien tik paprastos sporto varžybos. Taip ir aviacija nuo senų laikų suburia ir uždega lietuvių širdis. Tai, matyt, irgi lėmė mūsų istorinė atmintis: Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydis, Aleksandro Griškevičiaus sukurtas skraidantis aparatas „Žemaičio garlėkis“, pirmojo iš Lietuvos aviatorių atlikusio „mirties kilpą“ Jurgio Dobkevičiaus sukonstruotas lietuviškasis

SA

VGTU veidai

„...Širdyje nebūna lengva. Beieškant sprendimų buvo daug nemiegotų naktų. Tačiau kai kurie momentai atperka viską. Pavyzdžiui, skrendu lėktuvu ir staiga sužinau, kad visa įgula, nuo lėktuvo vado, antrojo piloto iki palydovių – mūsų instituto auklėtiniai...”

naikintuvas „Dobi-3“, vienintelio Lietuvos kosmonauto Rimanto Stankevičiaus pasiekimai, Antano Gustaičio konstruoti ir serijomis gaminti lėktuvai ANBO...

Legendiniai Antano Gustaičio ANBO lėktuvai, arba „Antanas nori būti ore“...

Norėčiau pasakyti, kad Antanas Gustaitis pasirinkdamas šį trumpinį nebuvo toks egoistas. Pats asmeniškai girdėjau iš jo dukters Jūratės Gustaitytės Evens lūpų, jog jos motinos žodžiais šis trumpinys tebuvo gilaus konstruktoriaus meilės jausmo šifras. ANBO reiškė „Antanas ir BO“. Trumpu vardu BO generolas vadino savo mylimą žmoną Bronę. Na, o „Antanas Nori Būti Ore“ – tai jau mūsų tautos svajonės simbolinė išraiška.

Antano Gustaičio lėktuvai buvo sukonstruoti taip pat iš žvelgimo į dangų.

Taip. Antano Gustaičio pastangomis jau prieš karą buvo pasiektas aukštas aviacijos konstravimo ir gamybos lygmuo. A. Gustaitis pačioje aviacijos mokslų gimimo pradžioje sugebėjo sukurti net devynis lėktuvų tipus ir paleisti juos į serijinę gamybą. ANBO-V kaip mokomasis lėktuvas buvo parduodamas į užsienį, o ANBO-VII, sukurtas prieš pat karą, šiuolaikiškas net žiūrint ir šių dienų akimis. Manau, kad susiklosčius šiek tiek kitoms istorinėms aplinkybėms, dabar po Europą skraidytume ne „Airbus'ais“, o lietuviškais ANBO.

Visi lietuviai, be abejonės, žino ir mūsų akrobatikos meistrų pavardes.

Mes didžiuojamės akrobatinio skraidymo pasiekimais – tai vėl didelio jaunimo noro skraidyti rezultatas. Visada buvo daug besiveržiančių į šią sritį: entuziastai, drausmingi, drąsūs, talentingi. Mūsų aeroklubas buvo centrinis klubas visoje buvusioje Sovietų Sąjungoje, o Sąjungos rinktinė visada buvo renkama tik iš Lietuvos pilotų.

Aeroklubas, pradedant B. Ožkinio jaunųjų aviatorių mokykla ir baigiant daugybe aviamodeliavimo, sklandymo, akrobatinio skraidymo, parašiutizmo klubų, yra pagrindas, kuris nuolat palaiko aviacijos dvasią Lietuvoje ir telkia entuziastus profesionaliajai aviacijai.

Visais laikais Lietuvos aviaciją vijo į priekį ir pačių aviatorių entuziazmas.

Taip. O ir pats mūsų institutas gyvuoja todėl, kad jame dirba daug entuziastų. Nuolat stinga lėšų, dėl

mažų atlyginimų stinga ir specialistų, o darbo atsakomybė ištis labai didelė. Mūsų darbas turi ypatingą specifiką: visose mokomosiose aviacijos srityse turime tenkinti aukštus reikalavimus ir gauti sertifikatus. Tam reikia ne tik laiko, pastangų, bet, be abejo, ir entuziazmo. Kartais tie entuziastai, kad „nesipainiotume“ biurokratinuose viešųjų pirkimų dokumentuose, aukoja net savo algas ir nuperka reikalingą įrangą. Štai visai neseniai vienas darbuotojas institutui nupirko labai reikalingą radijo ryšio įrangą skrydžių valdymo treniruokliui.

Turbūt entuziazmo turi ir studentai?

Labai džiaugiuosi jų bruožu – gebėjimu atrasti grožį. Mūsų studentai iš kitų išsiskiria stipria motyvacija. Jie stoja su konkrečiu tikslu – būti aviatoriais. Mūsų uždavinys – padėti jiems įgyvendinti jų svajonę. Per visus instituto gyvavimo metus jau išleidome daugiau nei 1 200 absolventų. Būna malonu, kai ne tik iš Lietuvos, bet ir iš įvairių pasaulio šalių paskambina ir padėkoja už studijas, už galimybę tapti aviatoriais. Štai vienas absolventas parašė laišką iš Amerikos, buvo patenkintas mūsų suteiktomis žiniomis ir kad AGAI diplomą buvo pripažintas ir ten. Į institutą taip pat atvažiuoja ir užsienio studentai. Štai neseniai parengėme grupelę latvių aviacijos specialistų. Turėjome itin gabų studentą iš Turkijos, kuris labai gerai baigė magistrantūros studijas, įgijo piloto licenciją. Palaikome glaudžius ryšius su Rygos technikos universitetu, šiuo metu tariamės dėl šešių latvių kariškių studijų mūsų institute, o už poros mėnesių mūsų dėstytojai važiuos į Rygą skaityti paskaitų. Aviacijos dėstytoju negali būti kiekvienas. Tam reikalinga ir licencija, ir reikiama patirtis, ir pastangos. Gaunant licenciją, Civilinės aviacijos administracijos specialistams mes pristatome net paskaitų konspektus, egzaminų ir testų klausimynus. Mus griežtai vertina, duoda pastabas, bet būtent dėl to turime dėstytojų, kurie nuolat kviečiami skaityti paskaitų įvairiose užsienio šalyse.

Pasigirsta skaičiavimų, kad lakūnų studijos 35, o skrydžių vadovų 17 kartų brangesnės nei bet kokių kitų studentų. Kiek kainuoja vieno piloto parengimas?

Kaip juokauja Karinių oro pajėgų vadas generolas majoras Edvardas Mažeikis, piloto parengimo kaina tolygi kainai gabalo aukso sveriančio tiek, kiek sveria pats pilotas... Institute pilotams parengti reikalingi 200 tūkstančių litų. Vieno lakūno studijos kainuoja beveik tiek pat, kiek visos inžinierių grupės. Tačiau kainas sunku palyginti, nes nuolat kinta ir inžinierių studijų kainos. O jeigu palygintume su Europos aviacijos mokyklų

studijų kainomis, tai mūsų studijų kainos, be abejonės, yra daug kart mažesnės.

Kodėl tokios brangios pilotų ir skrydžių vadovų studijos? Pirmiausia tai susiję su materialinėmis sąnaudomis, nes reikalingi lėktuvai, treniruokliai, tepalai, kuras. Antra, žmogiškieji ištekliai – aviatorių studijos yra individualios, todėl kai treniruojasi būsimo pilotas, su juo išsiskiria mažiausiai keturi žmonės: instruktorius, technikas, skrydžių koordinavimas ir degalų užpildymo operatorius.

Tačiau nepaisant tų tikrai brangių studijų, manau, investicijos tikrai atsiperka. Ir ne tik aviacijoje. Mes neturime rūdos, naftos, kitų išteklių. Didžiausias Lietuvos kapitalas – žmogiškieji resursai, aukštos kvalifikacijos specialistai. O aviacijoje tai ypač svarbu. Čia be aukštos kvalifikacijos specialistų nė vienas lėktuvas neperskris nė per tvorą.

Teorijos žinioms inžinieriams reikalingos knygos, tačiau aviatoriams to neužtenka, reikia ir brangios praktikų bazės. Neseniai įsigijote modernų skrydžių ir navigacijos procedūrų treniruoklį.

Treniruoklis skirtas aukštesniųjų kursų studentams, kad jie galėtų skristi bei atlikti navigacijos pratimus. Kad tikėtų pradiniam rengimui, treniruoklis modeliuoja keturis lėktuvų tipus: vienmotorį ir dvimotorį su stūmokliniais varikliais bei dvimotorius reaktyvinį ir turbopropelerinį lėktuvus. Treniruoklyje studentai ne tik atlieka visus skrydžių technikos pratimus, bet ir mokosi valdyti lėktuvus ekstremaliomis sąlygomis: avarinėse situacijose, kilus gaisrui, audrose, kintant oro sąlygoms, paros ir metų laikams, priartėjus kitiems lėktuvams. Čia įgyjami labai svarbūs pilotų bendradarbiavimo įgūje įgūdžiai.

AGAI pradėjote kurti aukštaitiškai kalbant „ant pliko pado“. Šiandien institutas turi vertingų pastatų, žemės, tris katedras, tris praktinio mokymo bazes, Kyviškių aerodromą, 13 lėktuvų, brangius skrydžių ir skrydžių valdymo treniruoklius. Sprendžiant pagal rezultatus, esate aukšto pilotažo vadybininkas. Jei rašytumėte vadybos vadovėlį, kokius principus iš savo darbo patirties jame išdėstytumėte?

Man dažnai kyla klausimas, kokias knygas šiandien skaito vadybą studijuojantys studentai...

Mano vadybos principai paprasti ir nepretenduoja į atradimus. Pirmiausia reikia labai aiškiai įsivaizduoti uždavinį, o tuomet nubrėžti kelią jam pasiekti. Kiekvienas sprendimo etapas turi būti parengtas labai kruopščiai, kad būtų išspręstas dabartinis uždavinys ir padėti pama-

tai kitam etapui. Čia būtina išnaudoti visas galimybes ir svarbiausia – viską atlikti laiku. Baisiausias dalykas šiame kelyje – „šaukštai po pietų“. Uždavinį sprendžiu ne vienas. Darome tai bendromis universiteto, aviacijos įmonių vadovų ir instituto darbuotojų pastangomis. Stengiuosi, kad būtų tenkinamos ne asmeninės ambicijos, o profesionaliosios aviacijos visuomenės poreikiai ir studentų lūkesčiai. Ir gal svarbiausias patarimas, kurį duočiau kiekvienam vadybininkui, – patyrus nesėkmę, neatsisakyti užsibrėžto tikslo ir ieškoti naujo kelio jį pasiekti.

Cituojau Jus: „Neprisimenu, kad kas nors gyvenime man būtų nepasisekę. Gal ne viskas iš karto, gal reikėdavo vis pradėti iš naujo, bet galiausiai sėkmė aplankydavo.“ Vadyboje vadovaujantės principu, kad nieko nėra neįmanoma?

Žinoma, cunamį sustabdyti ar upę pakreipti į priešingą pusę turbūt neįmanoma. Tačiau vadybos srityje, gerai apmąstčius uždavinius, mažai kas būna neįmanoma. Bet vadyba tampa beprasmė, jeigu ją darai ne dėl žmonių. Jei turėsi kilnesnį tikslą ir dirbsi nuosekliai, visada pasieksi savo tikslus, visada atsiras tų, kurie palaikys tavo idėjas.

Mes šiais laikais galbūt nutolome nuo patriotizmo, galbūt žodžiai „tėvynės labui“ atrodo juokingi. Jei būčiau kūręs asmeninę verslo įmonę, galbūt tada viskas būtų vykę daug sunkiau.

Pastebėjau, kad žmonės greitai pajunta, ar jų prašome asmeniškai dėl savęs, ar dėl kitų. Kuriant institutą, sprendžiant iškeltus uždavinius teko susidurti su įvairiais žmonėmis – abejingais, įpareigotais ir suinteresuotais. Pastarųjų sutikau mažiausiai, bet jie padėjo įgyvendinti esminius uždavinius. AGAI kūriau ne aš vienas, daug dirbo mūsų universiteto rektorai, prorektorai, kancleris, aviacijos entuziastai, ypač daug padėjo Lietuvos karinių oro pajėgų, Valstybės sienos apsaugos tarnybos Aviacijos rinktinės, VĮ „Oro navigacija“ vadovai, aviacijos įmonės ir užsienio rėmėjai. Buvo daug bendraminčių, nes visa tai buvo kuriama tik dėl vieno vienintelio tikslo – kad Lietuvoje būtų aukščiausio lygio nacionalinė profesionalioji aviacija.

Ar sunku prašyti paramos institutui?

Prašytoju būti nemalonu. Deja, instituto darbas – nuolatinis prašymas. Kartais būna skaudu, kai matau, kad išgirdę mano prašymus žmonės ironiškai šypsosi, kad kartais jiems būna tas pats, bus tas aviacijos institutas Lietuvoje ar ne.

„Į kiekvieną mokinį, universiteto auklėtinį mes turime žiūrėti su didele pagarbia viltimi, ne tik pragmatiškai, koks jis bus geras lakūnas ar inžinierius, o ir su viltimi, kad gal tai bus ta asmenybė, kuri atvers naują puslapį Lietuvos ir pasaulio mokslo tyrimų istorijoje...”

SA

VGTU veidai

Širdyje nebūna lengva. Beieškant sprendimų per dvidešimt metų nemiegotų naktų buvo labai daug. Tačiau kai kurie momentai atperka viską. Pavyzdžiui, skrendu lėktuvu ir staiga sužinau, kad visa įgula, nuo lėktuvo vado, antrojo piloto iki palydovių – mūsų instituto auklėtiniai. Ir taip skrendant po pasaulį atsitinka dažnai.

Rugpjūčio pabaigoje Šiauliuose ore susilietė Lietuvos karinių oro pajėgų lengvasis atakos lėktuvas L-39 ir NATO oro policijos misiją Baltijos šalyse atliekantis prancūzų „Mirage“. Lietuvos lėktuvo pilotai sugebėjo orlaivį nukreipti į negyvenamą vietovę ir sėkmingai katapultavosi. Po šio įvykio Lietuvos karinių oro pajėgų vadas telefonu pasakė širdį glostančius žodžius: „Jūs galite didžiulis savo auklėtiniais. Abu įguloje buvę pilotai, AGAI absolventai, tikri profesionalai, toje ekstremalioje situacijoje per kelias sekundes dalis padarė viską, kas buvo įmanoma.

Prieš du šimtus metų A. Griškevičius aviacijos kūrybai prašė finansinės paramos net Rusijos mokslų akademijoje, prašydamas Kauno visuomenės ir bajorijos pinigų, parašė knygą „Žemaičio garlėkis“ ir visais kitais įmanomais būdais stengėsi gauti lėšų ir plėtoti aviacijos mokslus. Jau tuomet buvo supasta, kad aviacijai reikia itin daug lėšų ir tos lėšos nebūtinai atsipirks. Ar šiandien istorija vėl kartojasi? Ar Jūs pats nesijaučiate kartojantis Aleksandro Griškevičiaus kelią?

Tai bendra visų mokslinių ir novatoriškų idėjų problema. Dažniausiai mokslininkas, numatęs naują reiškinį, net nenutuokia, kur jis bus panaudotas ateityje. Kad ir Mendelejevas, statydamas „į vietą“ periodinėje cheminių elementų sistemoje silicij, tikrai neįsivaizdavo, kad XX–XXI amžių sandūroje šis elementas iš esmės pakeis pasaulį – atvers kompiuterijos erą ir sukurs žinių visuomenę.

Nė viena fundamentali idėja negali tikėtis greito atsipirkimo, nes reikia laiko suprasti jos esmę, jos vietą, rasti lėšų jai įgyvendinti. Egzistuoja nuolatinis konfliktas tarp šia diena gyvenančio pragmatizmo ir ateities vizijas puoselėjančių išradėjų, organizatorių, kūrėjų.

Taip buvo ir su A. Griškevičiumi. Taip yra ir su AGAI...

Paprastai tik po daugelio metų, kai jau matomi rezultatai, visuomenė sugeba įvertinti, kas buvo genialu, kas laikina, kas novatoriška ir kaip būtų gerai, jeigu kai kurios idėjos būtų laiku suprastos ir paremtos. Deja, naujovėms kelius tenka skintis savo jėgomis... Gal tai ir gerai – jos užsigrūdina ir apsivalo nuo netikrų dalykų. Iš esmės tai paklūsta visuotiniam konkurencinės atrankos dėsniui.

O kokia tuomet kito Lietuvos mokslo šviesulio – Kazimiero Semenavičiaus reikšmė?

Kazimiero Semenavičiaus reikšmė aeronautikos ir kosmoso istorijoje – iš esmės puikus pavyzdys to, kaip ilgametė patirtis, atskirų idėjų visuma, kitaip – kiekybė subrendus sąlygoms virsta kokybe.

Pati skrydžio idėja turbūt gimė kartu su žmogumi. Visais laikais ir visuose kraštuose žmonės bandė pajusti skrydį. Buvo visokių bandymų. Kaupėsi įvairi patirtis.

Likimas Kazimierui Semenavičiui suteikė garbę išspręsti labai svarbų uždavinį – surinkti viso jam priinamo pasaulio, ypač Kinijos amatininkų, patirtį raketų technikos kūrimo srityje, kuri iki tol buvo kaip atskirų amatininkų, tyrėjų šeimų paslaptis perduodama tik iš kartos į kartą ir tik iš lūpų į lūpas, ją susisteminti, apibendrinti, iškelti į dienos šviesą ir padaryti prieinama visam pasauliui.

Dabar mes galime didžiulis Vilniaus universiteto auklėtinio 1650 metais parašyta knyga „Didysis artilerijos menas“, kurioje jis apibendrina pasaulinę raketų konstravimo patirtį, aprašė raketų tipus, raketų kuro receptūras, raketos aukščio ir jos reaktyvinės tūtos pločio santykį, daugiapakopę raketą, raketų stabilizavimą sparneliais, raketų bateriją. K. Semenavičiaus knyga buvo tokia vertinga, kad tuo metu ji buvo išversta į daugelį Europos kalbų ir iki tikrosios kosmonautikos pradžios beveik 200 metų buvo pagrindinis raketų kūrėjų vadovėlis.

O Kazimiero Semenavičiaus reikšmę šių dienų prasme aš apibūdinau kiek kitaip nei įprasta ir ne taip, kaip jūs tikėtės. Jo, kaip ir A. Griškevičiaus, A. Gustaičio, pavyzdys rodo, kad į kiekvieną mokinį, universiteto auklėtinį mes turime žiūrėti su didele pagarbia viltimi, ne tik pragmatiškai, koks jis bus geras lakūnas ar inžinierius, o ir su viltimi, kad gal tai bus ta asmenybė, kuri galbūt atvers naują puslapį Lietuvos ir pasaulio oro erdvės ir kosmoso tyrimų bei įsisavinimo istorijoje.

Profesoriau, ar tie žmonės, šiandien sėkmingai auganti būsimųjų aviatorių karta, tie, kurių akyse yra dangus, turės ateitį?

Tikiu, kad Lietuvos aviacijos specialistai turi ir turės ateitį. Kai žmonės turi noro ir idėjų, jie paprastai kokia nors forma vis tiek tai pasiekia. Žinoma, šiandienėje Lietuvos aviacijoje svarbu ne tik idėja, bet ir pinigai. Turime būti optimistais. Kaip sakau savo studentams: „Gyvenime svarbūs du dalykai. Pirmas – svajoti. Antras – siekti to, apie ką svajoji.“

Simo Bernoto nuotraukos

Iš VGTU Antano Gustaičiaus aviacijos instituto dosjė:

- Aviacijos institutas įkurtas 1993 m. Elektronikos fakulteto patalpose, vėliau įkurdintas aviakompanijos „Lietuvos avialinijos“ administraciniame pastate, esančiame Rodūnios kelias 30.
- Institute yra trys katedros: Aviacijos technologijų, Aviacinės mechanikos ir Aviacijos prietaisų. Veikia specializuoti praktinio rengimo padaliniai – skrydžių ir skrydžių valdymo ir inžinerijos praktikų bazės.
- Pagal Susisiekimo ir Krašto apsaugos ministerijų bei Karinių oro pajėgų suderintą programą Vilniaus Gedimino technikos universitete aviacijos specialistai yra rengiami pagal penkias studijų programas: orlaivių pilotavimo, skrydžių valdymo, aviacinės elektronikos, aviacinių elektros įrenginių bei aviacinės mechanikos.
- Institute rengiami trijų pakopų specialistai: bakalaurai, magistrai ir daktarai. AGAI baigė daugiau nei 1 200 absolventų. Kasmet apie 60 studentų gauna aviacijos mokslų diplomus.
- Lietuvai pradėjus dirbti pagal Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūros standartus, instituto išduotos licencijos pradėjo galioti visoje ES, todėl AGAI specialistai įsidarbino „Air Baltic“, SAS, „Ryan Air“ ir kitose oro bendrovėse.
- 1997 m. lapkričio 13 d. minint vieno žymiausių tarpukario Lietuvos aviatorių – aviacijos konstruktoriaus, lakūno, buvusio Lietuvos kariuomenės karo aviacijos viršininko brigados generolo Antano Gustaičiaus 100-ąsias gimimo metines, institutui buvo suteiktas Antano Gustaičiaus vardas.
- 2001 m. institute buvo įkurtas aviacijos specialistų kvalifikacijos tobulinimo centras, teikiantis reikiamus kvalifikacijos įgijimo ar tobulinimo teorinius bei praktinius kursus.
- Svarbiausios AGAI mokslo kryptys: aviacijos plėtos, skrydžių saugos, aviacijos inžinerijos ir skrydžių valdymo technologijų. Per savo veiklos metus institutas atliko apie 30 užsakovų darbų.
- 2009 m. universitetui buvo perduotas Kyviškių aerodromas. 2010 m. įsigyti nauji lėktuvai: trys „Cessna 172 SP“, vienas „Piper Seneca V PA-34-220T“, bei įrengtas FNPT II MCC tipo skrydžių navigacijos ir procedūrų treniruoklis.

SA Jaunoji VGTU karta

Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) Aplinkos inžinerijos fakulteto doc. dr. Alvydas Zagorskis tvirtina, kad visuomenė vis labiau domisi universitete kuriamomis aplinkosauginėmis biotechnologijomis. Ne-trukus Alvydo Zagorskio bei jo kolegų sukurti biofiltraai ir bioreaktoriai taps paklausūs ne tik Lietuvoje. Rinkos reikalavimai aiškūs: konkurencinga kaina, gera kokybė, novatoriškas sprendimas – ir tavo produktą pastebės bei įvertins. O ar sunku skintis kelią jaunam mokslininkui?

Esate pirmasis Lietuvos mokslininkas, kuriam buvo įteiktas Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (The World Intellectual Property Organization (WIPO) Geriausio jaunojo išradėjo apdovanojimas. Pernai gavote apdovanojimą už geriausią disertaciją aplinkosaugos tema. Kas paskatino atsidėti mokslui?

Nei vaikystėje, nei baigdamas vidurinę nemaniau tapsiąs mokslininku. O štai aplinkosauginė veikla traukė – juk esu kilęs iš Ignalinos rajono Vilnokų kaimo, augau labai gražioje vietoje šalia Žilmo ežero.

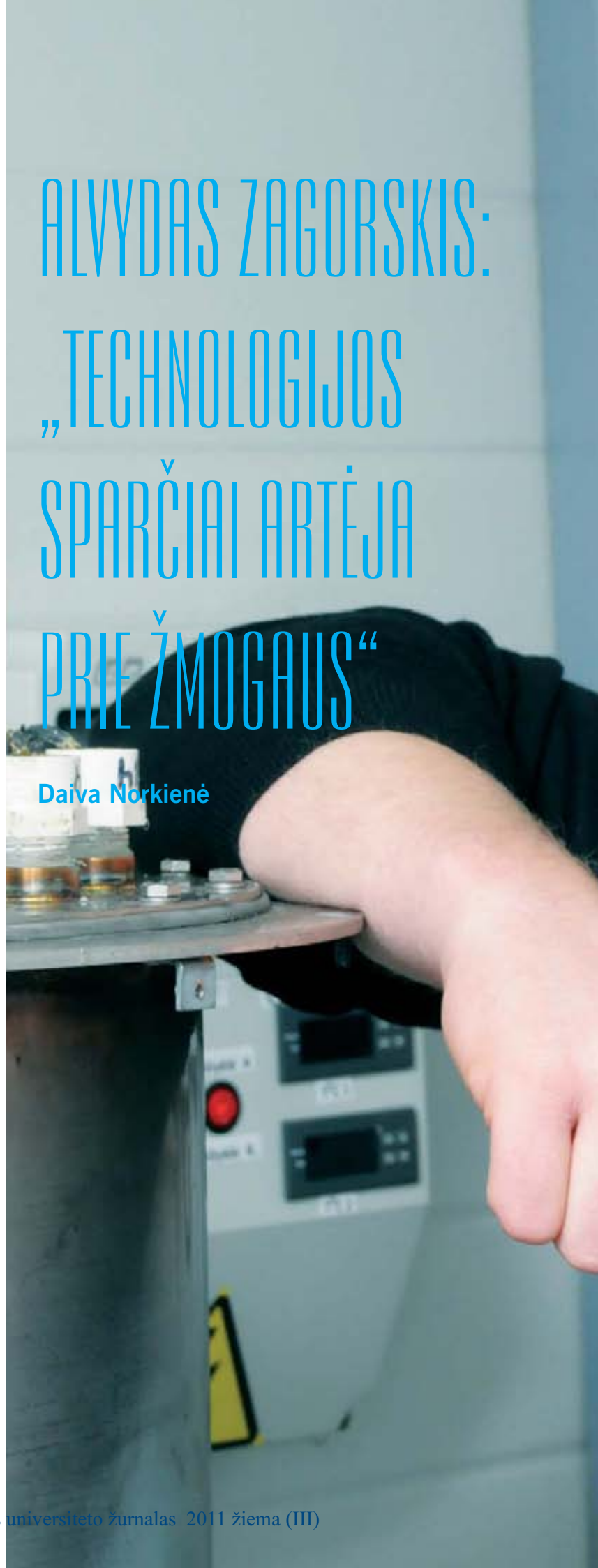
Tikslieji mokslai, kaip ir aplinkosauga, buvo mano „arkliukas“, todėl įstojęs į VGTU pasirinkau aplinkos inžinerijos specialybę. Studijuoti sekėsi gerai – bakalauro studijas baigiau tarp geriausiųjų, diplomą įteikė tuometis Prezidentas Rolandas Paksas. Neieškojau, kur įsidarbinti, viskas atėjo savaime. Nenorėjau mėtytis iš vienos specialybės į kitą, tęsiau magistro studijas. Beje, man studijuojant ketvirtame kurse profesorius Pranas Baltrėnas pasiūlė dirbti Aplinkos apsaugos institute. Kadangi mokslas ir darbas buvo šalia, pavyko suderinti grafiką taip, kad nė viena veikla nenukentėjo. Magistrantūrą baigiau su pagyrimu ir įstojau į doktorantūrą.

Labiau rūpėjo garbė ar pinigai? Ir kas iš tų vilčių išėjo?

Turbūt labiau garbė (juokiasi – aut.). Dar mokykloje mokydamasis norėjau būti dėstytoju ar mokytoju. Bu-vau pirmūnas, o pedagogas man buvo autoritetas, nors draugams leisdavau nusirašinėti – negailėjau. O studijuodamas net per egzaminus pagalvodavau: „Gerai dėstytojams, jie daug žino, turi autoritetą, gali perteikti savas ir vertinti kitų žinias.“ Dauguma mano dėstytojų

ALVYDAS ZAGORSKIS: „TECHNOLOGIJOS SPARČIAI ARTĖJA PRIE ŽMOGAUS“

Daiva Norkienė

ir mokytojų – tikri autoritetai, savo srities žinovai, todėl kėlė pagarbą.

O dėl pinigų... Žinojau, kad turėsiu galimybę tęsti pradėtus tyrimus, atsirado galimybė dalyvauti Europos Sąjungos finansuojamuose projektuose, todėl šis klausimas sprendėsi tarsi savaime. Prieš ketverius metus su bendrove „Senasis akvedukas“ pateikėme paraišką Europos Sąjungos paramai gauti. Mūsų projektas vadinasi „Biofiltro prototipo kūrimo taikomieji tyrimai ir technologinė plėtra“. Minėtame projekte dirbau vyresniuoju tyrėju. Finansiškai tai buvo naudinga, nes, kaip vyresnysis tyrėjas, gaudavau atlyginimą. (Šiuo metu taip pat kuruoju kelis stambius tarptautinius ir nacionalinius projektus).

Vėliau universitete tęsdami tyrimus nustatėme, kad mūsų sukurti biologiniai oro valymo filtrai veikia efektyviai, o juose panaudojama įkrova pasižymi ilgaamžiškumu. Palyginti su užsienyje gaminamais biologinio valymo įrenginiais, mūsų išsiskiria konkurencinga kaina bei taikymo galimybėmis. Užsienyje gaminami stambios pramonės įmonėms skirti atitinkami įrenginiai, o mes labiau orientuojamės į smulkiojo verslo poreikius.

Kaip sekasi bendradarbiauti su kolegomis, vyresniosios kartos mokslininkais? Juk sakoma, kad „sėkmei pavymui vaikšto pavydas“.

Džiaugiuosi puikiais santykiais su vyresniąja karta. Stebina profesoriaus Prano Baltrėno taktiškumas, gebėjimas vadovauti, dalyvauti procese. Man autoritetas ir profesorius Edmundas Kazimieras Zavadskas. Ne tik todėl, kad kraštiečiai, o todėl, kad tikrai daug pasiekė moksle – bandau sekti jo pavyzdžiu. Koks gali būti pavydas? Nejaučiu jokios trinties. Gal tai priklauso ir nuo mano charakterio: visada stengiuosi diskutuoti, rasti bendrą kalbą.

Siekdamas populiarinti universitete gimstančias idėjas, vykdomus mokslinius darbus ir kuriamas technologijas, aktyviai dalyvavau projekte „Tyrėjų naktis 2011“. Projektas visuomenei suteikė galimybę iš arčiau pažvelgti į mokslininkus ir mokslo paslaptis. Džiugu, kad prie šio renginio prisidėjo ir mano kolegos, VGTU Aplinkos apsaugos katedros mokslininkai. Pristatėme naujausias oro valymo ir bioskaidžių atliekų tvarkymo technologijas, triukšmo mažinimo priemones bei tyrimo įrangą, naujausią oro, vandens ir dirvožemio teršalų matavimo įrangą. Lankytojai ne tik diskutavo su mokslininkais aplinkosaugos klausimais, bet ir turėjo galimybę nustatyti savo mobiliojo telefono skleidžiamų elektromagnetinių bangų lygį, išbandyti triukšmo kameros akustines savybes. Taip pat vieninteliu Lietuvoje kvapų nustatymo

prietaisu, olfaktometru, nustatyti kvapo lygį ir bioreaktoriuje išsiskiriančių biodujų savybes.

VGTU rektorius doc. dr. A. Daniūnas viename interviu išreiškė viltį, kad vis daugiau universiteto išugdytų mokslo daktarų bendradarbiautų su verslu. Anot rektoriaus, tuomet mokslų daktarai taptų mokslo ir žinių perteikėjais tarp aukštojo mokyimo įstaigos ir verslo pasaulio, savotiškais geros valios ambasadoriais, išmanančiais abi sritis. Kita vertus, prie verslo priartėjusiam mokslininkui gali kilti pagundų žinias ir protą panaudoti savo įmonės kūrimui ir palikti universitetą.

Kartais tokių pagundų kildavo. Į mane konsultacijų, rekomendacijų kreipiasi daug žmonių, kuriuos domina biotechnologijos, įvairūs biotechnologiniai produktai. Gal ir galėčiau kurti konsultacijų firmą. Bet teigiama darbo atmosfera, dalyvavimas projektuose, įdomūs tyrimai, galimybė savo patirtį perteikti studentams mane sulaiko universitete. Be to, dėl nestabilios ekonominės padėties daugelis smulkiųjų ir vidutinių verslininkų, ūkininkų pinigų skiria maistui, taupo, o aplinkosaugai skirtus įrenginius laiko vos ne prabangos dalyku. Dar nedažnas supranta, kad kai kurios aplinką saugančios technologijos gali būti naudingos ekonomiškai. Tačiau yra ir pozityviai mąstančių žmonių. Štai neseniai apsilankė ūkininkas, ketinantis pasistatyti bioreaktorių...

...Ir šio žmogaus viltys nėra tuščios? Ką gali pasiūlyti mokslas?

Žmogus mąsto labai pažangiai: „Kodėl turėčiau mokėti už šilumos ir elektros energiją kažkam, jei pasitelkęs naujas technologijas galiu pasigaminti pats?“ Ūkis nedidelis, žmogus augina kiauliy, karvių, ožkų. Paprasė patarimo. O mūsų universitete kaip tik kuriamas mobilus, nedidelių gabaritų ir našumo bioreaktorių elektros ir šilumos energijai išgauti.

Parodėme laboratoriją, eksperimentinį 30 litrų talpos įrenginį, paaiškinome veikimo principą. Iš 1 m³ substrato išsiskiria apie 1 m³ dujų, o iš šio galima išgauti 2 kilovatvalandes (kWh) elektros energijos ir 3–4 kWh šilumos energijos.

Kokio našumo įrenginio reikia, kad būtų visiškai patenkinti minėto ūkininko ūkio šilumos ir elektros energijos poreikiai? Gal galima pasvarstyti ir apie statistinio vidutinio šalies ūkio minėtus poreikius?

Ūkininkas pageidavo 20 m³ talpos įrenginio, tačiau paaiškinome, jog optimalus variantas būtų 50 m³: to-

kad pageidaujantiems visiškai atsiskirti nuo centralizuoto energijos tiekimo neretai daroma kliūčių?

Laikai keičiasi: anksčiau ir nuotekų valymas buvo tik centralizuotas, o dabar namų ūkiai, gyvenvietės, įmonės gali įsirengti autonominius nuotekų valymo įrenginius. „Namie“ galima pasigaminti elektros energijos – technologijos sparčiai artėja prie žmogaus.

Pasaulyje ši tendencija itin ryški, kinta net atominės energetikos strategija: antai JAV nedidelio galingumo atominius reaktorus gali įsirengti gyvenvietės ir gautą energiją naudoti savo reikmėms. Tad vystantis mokslui, biotechnologijos taip pat artėja prie žmogaus.

Džiugu, kad mūsų darbai nelieta nepastebėti. Gaudami prestižiniai apdovanojimai skatina dar labiau tobulėti ir siekti mokslo aukštumų. Šiuo metu universitete kuriamos aplinkosauginės biotechnologijos tampa vis populiareesnės, sparčiai daugėja jomis besidominčių asmenų. Manau, kad netrukus mūsų sukurti biofiltrai ir bioreaktoriai taps paklausūs ne tik Lietuvoje.

Vis dažniau tenka bendradarbiauti su naujovių besizvalgančiais verslininkais. Anksčiau seminaruose verslininkai būdavo sau, mokslininkai – sau. Lyg ir trūko ryšio, abipusio supratimo. O dabar vėl mokslas ir verslininkai tarsi prisiminė vieni kitus. Net pasigirsta abipusių kaltinimų, kad per mažai dėmesio vieni kitiems skiria. Manau, kad tik sėkmingas mokslo ir verslo visuomenės bendradarbiavimas lemia inovatyvių idėjų sklaidą ir įsivertinimą visose visuomenės gyvenimo srityse.

kiame įrenginyje galima gaminti ir elektros energiją, o mažesnio našumo bioreaktoriai tinka tik šilumos energijai gauti.

Skirtinguose ūkiuose elektros ir šilumos poreikiai gali skirtis priklausomai nuo vykdomos veiklos ir daugelio kitų faktorių. Tikslūs duomenis galima pateikti tik atsižvelgus į konkrečią situaciją. Manome, kad 50 m³ talpos bioreaktoriaus pakaktų vidutinio ūkio elektros ir šilumos poreikiams patenkinti.

Mūsų sukurti bioreaktoriai naudingi ne tik dėl gaminamos energijos. Bioreaktoriuje anaerobiškai perdirbtos atliekos net 20 proc. geriau tinka dirvos tręšimui, jose daugiau fosforo.

Be to, bioreaktoriuje perdirbus atliekas į aplinką pasklinda net 90 proc. mažiau nepageidautinų kvapų. Įrenginys naudingas ne tik ekonomiškai, bet ir aplinkosaugos aspektu... Bioreaktorių baigsime kurti vasario mėnesį.

Kokios Vilniaus Gedimino technikos universiteto kuriamo bioreaktoriaus perspektyvos mūsų šalyje, žinant,

Bendradarbiaudami su verslininkais sutinkate ir VGTU absolventų, sumaniai pritaikančių universitete įgytas žinias išradimams kurti.

Taip, bendradarbiaujame. Kartą su vienos įmonės darbuotoju kalbėjau apie mažų gabaritų bioreaktorių, kuriuose iš organinių atliekų gaminamos biodujos. Paašikėjo, kad žmogus aktyviai domisi suskystinto vandens technologijomis bei jo praktiniu panaudojimu. Kadangi jis yra baigęs VGTU Elektronikos fakultetą, išmano hidrolizės technologiją, tai savo garaže pats sukonstravo dujų reaktorių. Šiame įrenginyje vanduo skaidomas į deguonį ir vandenilį, kurį galima panaudoti automobiliuose, patalpoms šildyti ir kitiems poreikiams. Mums besikalbant, man ir kilo idėja patobulinti VGTU gaminamą bioreaktorių, pasitelkus hidrolizės technologiją. Pavyzdžiui, kad būtų sumažinti šilumos nuostoliai bioreaktoriuose, galima būtų energiją gauti panaudojant suskystintą vandenilį. Manau, netrukus patobulinsime bioreaktorių taip, kad sumažėtų jo energijos sąnaudos. Taip dienos šviesa išvystų dar vienas įdomus projektas...

Alekso Jauniaus nuotraukos

LAIKAS ELEKTRONIKŲ ROJUJE

„Žinote, tarptautinėse organizacijose yra mažai japonų. Jie nemėgsta girtis. Paklausti, ką nuveikę, visada atsako: „Nieko.“ Aš taip pat galėčiau atsakyti. Vėl metams išvažiuoju į Japoniją. Riken institute smegenų tyrimo grupėje šiemet baigsiu rašyti savo disertaciją“, – pasakoja po metų darbo iš Japonijos grįžęs VGTU Elektroninių sistemų katedros doktorantas Jarek Rokicki.

Edita Jučiūtė

Riken institutas – didžiausias Japonijoje ir vienas iš garsiausių institutų pasaulyje, atliekantis įvairiausių sričių tyrimus, todėl doktorantas turi unikalią galimybę įgyti vertingos profesinės patirties.

„Kaip mokslininkas elektronikas esu kryžkelėje. Nežinau, kur pasuksiu vėliau – ar į mokslą, ar į gamybą. Čia pinigai nevaizduoja didelio vaidmens. Sprendžiu klausimą, ar noriu gyventi užsienyje. Gal ten ekonomiškai stiprioje valstybėje mokslininkai turi geresnes sąlygas tyrimams, yra geriau matomi? Tai yra svarbiausias klausimas.“ Nuo ko prasidėjo kelias į elektronikos technologijų rojumi vadinamą Japoniją? Pasak doktoranto, algoritmai buvo nuobodūs tik iš pirmo žvilgsnio, Elektronikos fakultete klausytos paskaitos anglų kalba, charizmatiški, sudominti gebantys fakulteto dėstytojai, dalyvavimas tarptautiniuose projektuose „Eureka“, stažuotė Čekijos technikos universitete nulėmė profesinį posūkį, kuris dabar tęsiasi Tekančios saulės šalyje.

Elektronikos fakultete studijuojate doktorantūroje ir dalyvaudamas programoje „Vulcanus in Japan“ dirbote Japonijoje?

Taip. Norint dalyvauti tokioje programoje, būtina studijuoti universitete. Programą sudarė dvi dalys: 4 mėnesiai buvo skirti japonų kalbos mokymuisi bei įmonės ir jos vidaus darbo tvarkos taisyklių „prisijaukinimui“, o 8 mėnesiai buvo skirti pačiam darbui „Sanyo Electric limited“ įmonėje, kurią šiandien jau nupirko „Panasonic“. Dirbau „algoritmuotoju“ – mokslinių straipsnių ir idėjų įgyvendintoju. Mums buvo suformuluota problema su itin plačiomis sprendimų galimybėmis. Buvo leista daryti, ką nori, ir niekas nespaudė priimti sprendimus čia ir dabar. Projektas truks penkerius metus, todėl tai, ką dabar kūriau, tėra pati pradžia, įmonė dar neturi sukūrusi konkretaus įrenginio.

Koks buvo Jūsų vykdomo projekto tikslas?

Visi esame girdėję apie kamienines ląsteles, kurios įsivirkščiamos į kokius nors pažeistus organus ir pradeda regeneruotis. Ši technologija turi minusą – ląstelės gali ir neprigyti. Todėl japonai Kioto universitete sukūrė naują technologiją, kai paimamos sveiko žmogaus odos

ląstelės, po to iš tos odos auginamos, pavyzdžiui, kad ir sveikos kepenys. „Sanyo“ kompanija projektuoja naują pasaulio rinkoje įrenginį, skirtą apdoroti būtent tokio pobūdžio ląsteles. Siekiame automatizuoti tam tikrą dalį proceso, kurio metu yra kuriamos iPS ląstelės, tai ir yra mūsų projekto tikslas – iPS ląstelių apdorojimas. iPS ląstelių tyrimai reikalauja daug kasdienio rutininio darbo, todėl šio proceso dalinis automatizavimas būtų didelis palengvinimas specialistams.

Šiame projekte dirba itin daug skirtingų sričių žinovų – tiek robotikos, mechanikos, optikos, biologijos, tiek vaizdų apdorojimo specialistai.

Įdomu, kad metuose tik labai trumpą laiką įmonės samdo naujus darbuotojus. Japonijoje didelėse korporacijose darbuotojai samdomi kartą ir dažniausiai visam gyvenimui, todėl jie yra dažnai perkvalifikuojami ir studijuoja universitetuose. Štai iš tuometinio mano skyriaus pusė kolegų studijavo biologiją Kioto universitete. Dirbau įmonės Mokslo skyriuje, todėl galiu kalbėti tik apie įmonės darbuotojus. Jie tikrai labai glaudžiai bendradarbiauja su universitetais. Matydavau, kaip mano kolegų pusei dienos ar dienai išvyksta į Kioto universitetą pasidomėti kokia nors konkrečia mokslo tema.

Sakoma, kad europiečiai apsilankę ar dirbdami Azijoje visada patiria kultūrinį šoką. Ar patyrėte tai?

Nuvažiavęs į Japoniją, be abejo, patyriau kultūrinį šoką. Daug šokų. Didžiausias jų – Tokijo dydis. Tai buvo nesuvokiama protu – ir tai ne graži metafora. Nuo namų iki darbo – dvi valandos kelio, atgal, žinoma, taip pat. Traukiniai – tiesiog perpildyti. O tuos keleivius, kurie netelpa, pastumia stoties darbuotojai. Jų darbas – stumti žmones į traukinius, stovi po du prie kiekvienų traukinio durų ir padeda sūtilpti žmonėms. Taip efektyviai išnaudojama traukinių erdvė, nes į juos gali tilpti tikrai labai daug žmonių.

Pirmieji keturi mėnesiai buvo skirti japonų kalbos studijoms, nes su anglų kalba ten toli „nenuvažiuosi“.

Jau pirmąją savo atvykimo dieną patyriau šaltą dušą – teko išmokti 40 japoniškų žodžių, 10 gramatikos taisyklių bei 10 hieroglifų. Toks mokymosi tempas buvo nuolatinis. Dienotvarkė keturis mėnesius buvo tokia pat: keturios valandos kelionės, septynios valandos japonų

kalbos mokykloje bei trys valandos namų darbams. Para buvo sutrumpėjusi iki 20 valandų... Tiesa, galima miegoti traukinyje, ką vėliau labai įgudusiai ir dariau. Patyriau, kas yra tikrasis japoniškas gyvenimo būdas. Pažiūrėkite, Vilniaus senamiesčio gatvėse visi ramiai sėdi ant suolelių, neskubėdami džiaugiasi miestu ir rudenėjančia gamta. Japonijoje to nepamatysi, visi nuolat bėga, skuba... Jautiesi kaltas, jei nieko neveiki.

Japonija dažnai siejama su hierarchija.

Taip, hierarchija Japonijoje yra didžiulė. Kasdien sutikdavau vadovo vadovą... Mokiausi Tokijuje, o dirbau Osakoje. Osaka – kiek laisvesnis miestas, nes bent jau mano įmonėje darbuotojai nedirbo daug viršvalandžių ir dažniausiai su skambučiu visi išbėgdavo namo. Daug viršvalandžių dirbo tik vadovai. Dažnai pagalvodavau, kad jie biuruose ir gyvena. Per aštuonis mėnesius niekada nepamačiau jų išeinant ar ateinant į darbą. Kai ateidavau į darbą, vadovai jau būdavo, kai išeidavau, jie visada vis dar likdavo.

Galbūt taip, nuolat „gyvenant biure“, ir gimsta naujausios japonų technologijos?

Turėjome specialias paskaitas apie Japonijos kultūrą, kurias dėstė kviestiniai svečiai. Vienas japonas dėstytojas paklausė mūsų, koks būtų vienintelis žodis, kuris mums, užsieniečiams, asocijuojasi su Japonija. Dauguma atsakė: „Technologijos.“ Mūsų dėstytojas buvo mažų mažiausiai šokiruotas: „Technologijos? Kodėl?“

Japonija – senų tradicijų besilaikanti, labai konservatyvi šalis. Nėra taip, kad robotai važinėtu gatvėse ir patarnautų restoranuose. Na taip, metro yra elektroniniai bilietai, įmantrūs tualetai, automobilių liftai stovėjimo aikštelėse... Paliko įspūdį automobiliai, kuriuose instaliuoti naujausi kompiuteriai ir kameros, bet, kita vertus, tie, kurie Lietuvoje perka naujas prabangias europietiškas mašinas, tokias naujoves irgi turi.

Tos technologijos, be abejonės, yra labai išplėtos, bet, palyginti su Lietuva, Japonijoje nėra taip paplitusios elektroninės paslaugos. Japonai kasdieniame gyvenime daugiau vertina tiesioginį kontaktą su žmogumi nei elektronikos priemones. Jiems mieliau paskambinti arba nueiti, kur reikia, nei naudotis internetu, mieliau parduotuvėje atsiskaityti grynaisiais pinigais, o ne banko kortele. Matyt, dėl to, kad ten nėra didelio pavojaus būti apvogtam. O štai aš grįžau iš Japonijos į Lietuvą ir visus savo buitinius reikalus tvarkau internetu: užregistravau kompiuterio gedimą, užsirašiau pas stomatologą, pirkau banko pavedimu.

Japonijoje dirbote tikrai įsimintinu laiku – tuo metu šalį sukrėtė žemės drebėjimai ir Fukušimos sprogimai.

Cunamis smogė salos šiaurėje. Žemės drebėjimas buvo tikrai įsimintinas. Buvo didžiulis išgyvenimas visiems, kurie tuo metu buvo Japonijoje. Jausmas toks, tarsi kristum lėktuvu žemyn...

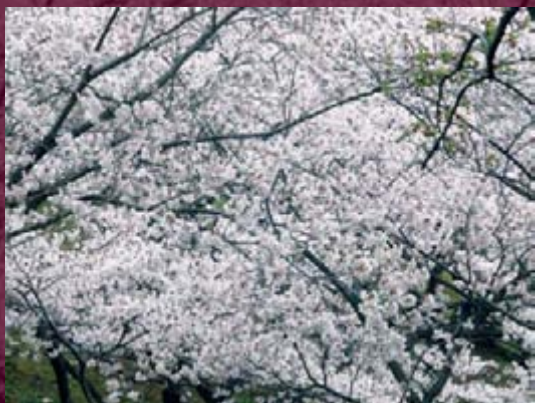
Žemės drebėjimo metu iš visos Japonijos buvome susirinkę į posėdį Tokijuje, kuriame aptarėme pusmečio darbo rezultatus. Per vieną iš prezentacijų viskas ir prasidėjo... Japonams taip pat buvo didelis šokas, bet jie mus privertė tęsti posėdį. Visi sėdėjo ir laukė antrojo drebėjimo. Dažniausiai antras žemės drebėjimas būna dar stipresnis už pirmąjį. Tai turbūt buvo pats staigiausias vertybių perkainojimo momentas: nežinojome, ar nenukrisime po minutės, visi posėdžio dalyviai krūpčiojo nuo kiekvieno pašalinio garso, ir tuo pat metu turėjome klausytis Beverčių minčių, skundų, kaip kažkas kažką skriaudžia įmonėje. Vadovas sėdėjo su šalmu vis karto-damas: „Reikia tęsti, reikia tęsti...“ Toks sėdėjimas tada buvo turbūt pats kvailiausias epizodas iš mano gyvenimo, negalėjau sau atsakyti, kodėl aš čia sėdžiu ir kokia yra visa to prasmė.

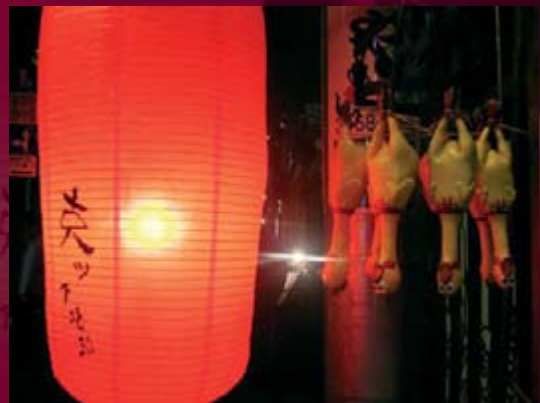
Kaip jautėsi žmonės po žemės drebėjimo?

Tokijuje trūko maisto, elektros, tačiau Osakoje vyko įprastinis gyvenimas. Jei internete paskaitydavau europietišųjų portalų žinias, būdavo baisu miegoti. Skambino tėvai, draugai iš Lietuvos, kvietė grįžti. Tiesą sakant tą savaitę darbe negalėjau nieko nuveikti, o tik tikrinau naujienas internete. Pasklido informacija, kad prie stichinių nelaimių grandinės gali prisidėti dar ir ugnikalnis Fudžis.

Tuo metu, kai buvo sprogęs pirmas reaktorius, mane pasikvietė viršininkas ir paklausė, ar nenoriu išvykti iš Japonijos. Viršininkui pasakiau, kad jei sprogs ir antrasis, tada ir išvyksiu. Kažkas tuo metu iš nuo interneto nesitraukiančių mano kolegų sušuko: „Kad jis jau sprogęs...“ Tuomet viršininkui atsakiau, kad palauksiu dar vieno sprogimo... Po kelių valandų buvo ir trečiasis...

Žmonės, ypač užsieniečiai, traukėsi iš Tokijo. Iš trisdešimties mūsų programoje dalyvavusių užsieniečių Tokijuje buvo likęs tik vienas žmogus, kurio neapėmė jokia panika. Nežiūrint to, kad europietiški žinių portalai skelbė beveik apokaliptines prognozes, išėjęs į darbą neįsijudavau jokių „pasaulio pabaigos“ požymių. Tuomet įsiminė japonų bruožas – niekada nesustoti. Netgi Fukušimoje dieną po drebėjimo, kai neveikė traukiniai, nebuvo elektros, žmonės vis tiek ėjo į darbą. Nuolatinis ėjimas, nesustojimas, nedejavimas, neverkšlenimas. Matyt, dėl

to japonai moka išgyventi įvairias nelaimes. Kita vertus, įvairius drebėjimus ir sukrėtimus ši šalis išgyvena jau ne pirmą kartą. Tik gal tokio masto nelaimių net Japonijoje dar niekas nebuvo patyręs.

Vadinasi, Japonijoje realiai egzistuoja budistinis gyvenimo būdas?

O kas yra budistinis gyvenimo būdas?

Ramybės ir pusiausvyros išlaikymas bet kurioje gyvenimo situacijoje.

Man atrodo, kad visi žmonės turi tokį kantrybės „slenkstį“. Tik mūsų „slenkstis“ yra žemai, o japonų – aukštai... Per šį drebėjimą japonai, be abejo, buvo arti tos ribos, arti panikos. Osakoje į savo butą galėjau priimti žmonių, todėl stebėjau, kaip iš Tokijo traukėsi ne tik europiečiai, bet ir japonai. Jie tikrai labai stengėsi nepasiduoti panikai.

Iš tiesų japonai yra santūresni nei mes. Tai iliustruotų kad ir toks epizodas iš gyvenimo Japonijoje. Važiavau naktiniu autobusu, į stiklą bumbsėjo metalo rutuliukai, kurių savininkas buvo vienas miegantis keleivis. Bum bum, bum bum... Ir taip kelias valandas. Negalėjo užmigti nė vienas autobuse sėdėjęs žmogus, išskyrus tą rutuliukų savininką... Tačiau niekas iš autobuso keleivių garsiai nepratarė jokio žodžio, visi tyliai žiūrėjo ir laukė, kol rutuliukų savininkas pabus. Įsivaizduokime, kaip tokioje pat situacijoje autobuse Lietuvoje būtumėme pasielgę mes...

Ar po patirties Japonijoje Jūs manote, kad Lietuva gali sukurti nacionalinį elektronikos produktą?

Tikrai galime sukurti. Tai faktas. Tik reiktų kurti specializuotą, „nišinį“ produktą. Galime būti geri, bet ne populiarūs. Mes negalime konkuruoti su „Samsung“ ar kita milžiniška įmone, kuri gamina viską nuo mediciniinių įrenginių iki televizorių ir fotoaparatus. Lietuvoje jau yra pavyzdžių, kai įmonės gamina labai konkurencingus, bet labai specializuotus produktus. Lietuvoje yra keletas įmonių, gaminančių įvairius produktus, reikalaujančius neeilinių intelektinių išteklių. O štai mūsų kaimynai estai sukūrė „Skype“. Vadinasi, iš tiesų mažoms valstybėms reikia ieškoti siaurų, specializuotų nišų. Iš esmės pozityviai vertinu ir IBM, ir „Barclays“ atėjimą į Lietuvą. Galime prisitraukti ir šiuos gigantus, nes kūrybinio inžinierinio potencialo Lietuvoje yra.

Manau, kad elektronikos mokslininkas turi būti ir kūrybingas, ir verslus. Dažnai pastebiu, kad jei mokslininkas

kai yra verslus, jie pasuka į vadybą ir uždirba pinigus, o jei kūrybingi – užsidaro tamsiuose kambariuose ir „pikti“ ant viso pasaulio kažką paslapčia programuoja...

Mano manymu, pirmą bendradarbiavimo žingsnį turėtų žengti verslo atstovai. Ne mokslininko darbas yra eiti į turgų ir pardavinėti algoritmus ar važinėti po įmones ir įrodinėti jų vadovams, koks jis talentingas. Manau, kad Lietuvoje dar nėra pakankamai elektronikos verslo įmonių, kurios galėtų užsakyti didelius tyrimus su neaiškia baigtimi.

Kaip gerą bendradarbiavimo pavyzdį galiu paminėti elektronikų bendradarbiavimą su radiologais ir kitų sričių medicinos specialistais. Štai šiandien buvau nuvažiavęs į Inovatyvios medicinos centrą. Centro darbuotojams mano įgyta patirtis pasirodė įdomi, todėl galbūt kartu išspręsimė konkrečius uždavinius.

Ar Jums, kaip elektronikos specialistui, patinka akademinis darbas?

Tai ne darbas, o gyvenimo stilius. Nesvarbu, ką veikčiau ateityje, norėčiau universitete turėti nors kelias darbo valandas. Universitete yra tiek mažai vietos rutinai: būna savaitių, kai dėl darbo net nemiegu naktimis, būna dienų, kai tiesiog ką nors apmąstau. Nuolat supa vis nauji žmonės, naujos asmenybės. Norint skaityti įdomesnes paskaitas, visada reikia ieškoti ko nors naujo. Dėstytojas negali studentams pasakyti: „Aš viską moku, visko jau esu matęs.“ Elektronikos mokslų sritis reikalauja nesustoti, nuolat domėtis naujovėmis, turi būti tarsi rate besisukanti voverė.

Palyginti su elektronika, pavyzdžiui, matematikos mokslai yra fundamentalūs...

Labai norint galima sustoti ir elektronikos srityje. Ir čia galima susirasti kryptį, kurioje viskas yra fundamentali klasika, skaityti neįdomias paskaitas ir reikalauti, kad studentai atmintinai išmokyti formules. Arba galima stengtis pateikti viską įdomiai.

Esu įsitikinęs, kad kiekvieną mokomąjį dalyką galima pateikti įdomiai arba ne. Tai viena iš priežasčių, dėl ko išvažiavau dirbti į Japoniją. Studijuodamas doktorantūroje ir dirbdamas projektuose, pajutau, kad neturiu pakankamai realios praktinės patirties. Nenorėjau tapti dėstytoju, kuris iš studentų reikalauja pats gerai nežinodamas ko. Tik padirbęs realioje įmonėje galėčiau savo studentams pasakyti: „Vaikiniai, darom tai, nes tai yra reikalinga, nes tai realiai egzistuoja.“ Galbūt matematikams nėra būtina praktika įmonėse, bet mums, elektronikos dėstytojams, to reikia.

Jūs – dar jaunas dėstytojas. Ar jau sulaukiate iš studentų moralinio atsako?

Taip, be abejo. Pakalbame su studentais apie gyvenimą. Kartais kai kuriais klausimais patariu, bet stengiuosi neformuoti jų nuomonės. Pats žmogus turi žinoti, ko jis nori, ir mokėti pasirinkti. Kartais sakau, kad tuos kertinius profesijos sprendimus reiktų priimti ne dėl tėvų. Jeigu studentai jaučia, kad elektronika nėra jų specialybė, neverta gailėti tų praėjusių dvejų trejų studijų metų, dar tikrai ne vėlu mesti ir daryti tai, kas jiems patinka. Man patinka mintis, kad žmogus vis dėlto nėra tai, ką apie save galvoja, bet tai, ką jis daro. O ta jo veikla vėliau suformuoja ir jį patį. Jeigu žmogus dirba tai, kas jam nepatinka, tai tikrai neigiamai veikia jo moralę ir dvasią. Kartais tai visiškai sunaikina asmenybę.

Be abejonės, pasirinkti – nėra lengva. Reikia rizikuoti. Galbūt kartais reikia lygiai pasverti savo norus ir galimybes. Kartais norai neatitinka galimybių. Pavyzdžiui, noriu būti geru fotografu, bet neturiu gebėjimo pajusti kompozicijos. Tada savo norus turiu „subalansuoti“. Bet vis dėlto gyvenime reikia orientuotis į tai, kas patinka. Didžiausią problemą įžvelgiu tuomet, kai žmonės nieko nenori.

Ar nelaimė Japonijoje pakeitė Jūsų požiūrį į gyvenimą?

Jeigu būtų galimybė pasirinkti kuriuos nors kitus darbo metus Japonijoje, jų tikrai nekeisčiau į jokių kitus. Žinoma, žuvo labai daug žmonių, įvyko tikrai didelė tragedija. Mano išgyvenimai buvo labai stiprūs. Tačiau, kita vertus, tai buvo vieni iš vertingiausių metų mano gyvenime. Po žemės drebėjimo į mano butą Osakoje atvažiavo apie 10 žmonių, kai kurie iš jų – iš stichijos nusiaubtų Japonijos vietų. Jie buvo likę taip, kaip stovi, su tais pačiais džinsais ir net be dantų šepetėlio... Bet mes visi vieningai tą laikotarpį įvardijome kaip vieną iš dvasingiausių, nežiūrint to, kad viskas aplinkui atrodė tuoj susprogs ar sugrius. Tos ekstremalios sąlygos mus suvienijo, kartu gamindavome maistą, bendraudavome, pajutome glaudesnį ryšį vienas su kitu, ko paprastai šiais laikais jau trūksta.

Žemės drebėjimo Japonijoje negalėčiau pavadinti antruoju savo gimtadieniu, po kurio aš į viską pradėjau žiūrėti kitomis akimis. Ne. Tačiau suvokiau gyvenimo laikinumą, kad neturime tiek daug laiko, kad jei nori kažką padaryti, turi daryti dabar ir neatidėlioti svajonių. Dirbu mokslo srityje, tačiau tai, ką mes kuriame šiandien, po dvidešimties metų žmonėms galbūt kels tik šypsena. Aš asmeniškai nesureikšminu to, ką darau, nes galbūt jau

po trumpo laiko tai taps nevertinga. Kaip ir dabar kelia šypsena tam tikros jau pamirštos technologijos. O kažkas juk dėl to labai daug dirbo, kažkas galvojo, kad tai pakeis pasaulį...

Jūs dirbate pačių naujausių elektroninių inovacijų kūrybos srityje ir nemanote, kad savo darbus pakeisite pasaulį?

Nemanau. Po žemės drebėjimo Japonijoje supratau, kad prieš gamtą mes visi esame bejėgiai. Nenoriu pasakyti, kad nereikia spręsti jokių problemų, kad turime pulti pirkti alaus ir laukti, kas bus rytoj. Dirbti ir kurti reikia. Gyvename visuomenėje ir turime padėti jai spręsti iškilusias problemas. Kartais net nepajuntame, kiek tų problemų už mus jau kažkas išsprendžia ir kaip tai palengvina mūsų gyvenimą.

Tačiau reikia išlaikyti *saugią distanciją* tarp to, ką darai, ir tarp „susireikšminimo“, nes viskas gali pradingti ar per porą metų tapti visai bereikšmiu dalyku. Aš, žinoma, stengiuosi dirbti ir kurti, bet į tai, ką sukuriu, jau ir dabar žiūriu su šypsena...

„Apple“ vadovas Styvas Džobsas, sužinojęs, kad gali tuoj mirti, pasakė labai įkvepiančią mintį: „Reikia pasiklausti savęs, ar nesigaili dėl kiekvienos dienos, ar tikrai padarei viską, ką galėjai?“ „Apple“ vadovas atsakė, kad dėl nieko nesigaili. Man asmeniškai kai kurių savo dienų ar netgi metų gaila. Todėl, būdamas Japonijoje, nusprendžiau ne vien daug dirbti, negulėti tiek daug lovoje ir pradėti išnaudoti kiekvieną pasitaikiusią galimybę. Labai daug keliavau po Aziją, ypač po Japoniją, daug laiko praleidau kalnuose.

Tai visgi Japonijoje tuomet patyrėte ne tik žemės drebėjimą, bet ir dvasinį sukrėtimą?

Taip, šiek tiek patyriau. Jeigu norite dvasinio sukrėtimo, nuvykite į Japoniją. Beje, japonai dar bijo ir vulkano Fudži išsiveržimo. Japonų mokslininkai perspėja, kad šis veikiantis ugnikalnis gali sprogti.

Yra kinų praeiksmas: „Kad gyventum permainų laikais.“ Atrodo, kad kaip tik šiuo metu pasaulyje vyksta tikrai didelės permainos. Manau, kad mes visi jau dabar gyvename labai įdomiais laikais ir dar pamatysime daug įdomių įvykių. Po žemės drebėjimo aš nė nepastebėjau beveik trijų mėnesių. Tas laikas praėjo kaip viena diena, tiek daug visko įvyko, pajutau tikrą gyvenimo skonį esenciją. Nereikia žiūrėti įtempto siužeto filmų – tikras gyvenimas vyksta čia pat, vos tik išėjus į gatvę.

Nuotraukos iš asmeninio Jarek Rokicki archyvo

Dienoraštis iš pirmos darbo savaitės Japonijoje, Osakoje.

„Ką tik pradėjau darbą japoniškoje įdomioje kontoroje „Sanyo“. Darbas prasideda 9 val. ryto. Visi darbuotojai, per anksti pavargę nuo gyvenimo, tyli, tylėdami pateikia atsakymą į klausimą... Kodėl Japonijoje visi ilgai gyvena? Kurgi čia negyvensi, kai aplinkui nėra nei streso, nei kas rėkia ar triukšmauja. Iš esmės niekas kontoroje aplink neegzistuoja: sėdi sau paliktas vienui vienas su monitoriumi ir dirbi neapibrėžtą darbą neapibrėžtai ilgai.

Vakar man pristatė firmą. Firmai, pasirodo, rūpi ekologija. Rūpi tiek, kad šiukšliadėžių net 14. 14, tai 14, o kur išmesti obuolio graužtuką taip ir neradau. Matyt, reikės dar mokytis. Darbiniame gyvenime man priklauso 14 dienų atostogų, 40 minučių pietų pertraukos ir dvi pauzės po 5 minutes, maždaug 10 ir beveik 15 valandų. Jas galiu naudoti pasišnekėjimui su kitais darbuotojais, pasivaikščiojimui išilgai stalo ar kavos virimui. Visas kitas laikas skirtas monitoriui.

Ryte reikia darbovietėje atsidurti 10 minučių prieš darbo pradžią, tada laukia dar mano jokiam kitam krašte nematyta bendruomeninė rytinė mankšta, susidedanti iš įvairių kūno galūnių sukinėjimo atsitiktinėmis kryptimis. Mankštą atlieka visi be išimties. Žinoma, tokia mankšta stiprina kūną, tačiau žaloja psichiką: į nerangiai besisukiojančius direktorius ir jų pavaldinius sunkiai pavyksta žiūrėti be juoko...

Po to eina niekuo svarbumu nesusileidžiantis ritualas – dešimties minučių susirinkimas. Žinoma, šio susirinkimo metu visi lieka ten, kur atliko savo rytinę mankštą, mankštos individualistai lieka stovėti kampuose, o išrinktieji išrėkia kažin kokio turinio tekstą, matyt, apie tai, kaip per trumpą darbo dieną pakeis visos žmonijos gyvenimą. Tai tikrai pažadina. O po to – visi prie kompiuterių, viso gero, draugai, taip sakant, gyvenimas monitoriuje prasideda... Darbas baigiasi skambučiu. Po jo visi pašoka ir pabėga kuo toliau nuo darbo vietos, lyg nuo 17 valandos ten sprogtų atominė bomba. Bandžiau pasielgti kitaip. Nevalia. Liepė 10 minučių po skambučio būti kuo toliau nuo darbo. Ką gi, man nuo to tik geriau.

Praėjo tik kelios dienos, todėl vadovas tiksliai nežino, ką su manimi daryti. Nelabai ir aš suprantu, ko iš manęs nori. Gal dar reikia apsiprasti vieniems su kitais.

„Sanyo“ labai rūpi ekologiškos idėjos ir jie tikrai nori pakeisti pasaulį. Tad ir gamina ekologiškus namus, elektrinius motociklus bei kitus gamtą tausojančius niekučius. Aš asmeniškai dirbu su ląstelėmis. Iš tų ląstelių ateityje bus galima užauginti bet kokį audinį. Nukirto ranką – štai tau nauja ranka. Šiandien laboratorijoje žiūrėjau į tų ląstelių koloniją per mikroskopą. Jie patys viską daro pirmą kartą. Dar tik augina pirmąją ląstelių koloniją, todėl itin malonu dalyvauti visiškai naujame projekte. Gal tai po kokių 10 metų pakeis visų žmonių gyvenimą...”

SA

VGTU veidai

PROFESORIUS GINTARIS KAKLAUSKAS: „SPORTUOJU, KAD... DIRBČIAU“

Vilniaus Gedimino technikos universiteto Tiltų ir specialiujų statinių katedros vedėjas prof. habil. dr. Gintaris Kaklauskas atrado, kam reikalingos išseiginės dienos. Tai nutiko, kai po vieno nemalonaus įvykio kardiologai pareiškė: „Jūsų širdis – sveika. O štai nepaliamamą ir įtemptą darbą lydintis stresas gali nepasigailėti. Bent kartais ilsėkitės!“ Iš kur medicams žinoti, kad darbas profesoriui – tai trys viename: pragyvenimo šaltinis, malonumas ir hobis?

Daiva Norkienė

Jūsų poilsis netradicinis: užuot sėdėjęs prie televizoriaus ar židinio, vasarą supėsis hamake ar žvejojęs, liejate prakaitą sporto salėse arba dirbate. Kada atsi-kvepiate?

Anksčiau dirbdavau ir savaitgaliais, o dabar vieną dieną per savaitę – šeštadienį – skiriu poilsiui. Juk po penkių dienų atsėlina šioks toks emocinis nuovargis, visuomet lydintis intelektualinę veiklą. Tačiau yra vaistų: kasdien mažiausiai valandą skiriu sportui. Sportas – tai darbo dalis, juk jis padeda atlaikyti daug didesnius krūvius universitete.

Pasidalykite sveiko gyvenimo paslaptimis. Kokia Jūsų „vaistų“ sudėtis?

Kelios 6.30 val., dar lovoje atlieku tempimo pratimus. Gyvenu Saulėtekioje, visai netoli darbo, tad iki pasikaitų turiu laiko ir pabėgioti, ir pasimankštinti bei atlikti jėgos pratimus. Po to prausiuosi po šaltu dušu. Mankštą rytais darau nuo šeštos klasės ir jai skiriu apie valandą.

Mažiausiai keturis kartus per savaitę važinėju dviračiu arba bėgioju. Kai šalta, minu treniruoklį namie, sportuoju salėje arba tiesiog vaikštau (bent 10 km). Judėti stengiuosi visada, kai turiu laiko, nes, mano nuomone, judėjimas yra efektyviausia poilsio forma. Gyvenimas – tai judėjimas. Greičiausiai dėl išsiskyrusių endorfinų, natūralių narkotikų, dar vadinamų laimės hormonais, pasportavęs jaučiuosi laimingesnis, jaunesnis ir žymiai veiklesnis. Jei dėl tam tikrų priežasčių (dažniausiai kelionėse) nepasimankštinau, jaučiuosi tarsi nesiprausęs ir neatlikęs kitų rytinių higienos procedūrų, o darbe būnu ne toks darbingas.

Idealu judėti gryname ore. Per atostogas su žmona ir dukromis (vis dar) vykstame prie jūros, dažniausiai į Nidą. Vasarą poilsiaujame tik Lietuvoje – man patinka Lietuvos gamta, žmonės, klimatas – Tėvynę labai branginu, tik joje galiu patirti pilnatvę. Beje, ir per atostogas su visa šeima labai daug judame bei mankštinamės.

Kita vertus, pasakymas, kad judėjimas yra darbo dalis, man turi ne tik perkeltinę, bet ir tiesioginę prasmę. Nesvarbu, ką daryčiau – tempimo pratimus ar mankštą, bėgčiau, vaikščiočiau ar važiuočiau dviračiu – tuo pat metu dažnai sprendžiu mokslines problemas, kurias tiria mūsų tyrimo grupė bei atskiri doktorantai. Galiu dirbti oro uoste, lėktuve, balkone ar lauke ant suoliuko, ir turiu pasakyti, kad tokiomis sąlygomis esu žymiai kūrybingesnis nei sėdėdamas prie stalo. Svarbiausi nauji tiriamųjų mokslinių problemų sprendimai man atėjo įvairiomis aplinkybėmis, bet tik ne sėdint prie stalo. Nežinau, kodėl taip yra, gal todėl, kad profesinėje veikloje (ir ne tik) man be galo svarbu laisvė, o stalas man nesąmoningai simbolizuoja prievartą. Turiu prisipažinti, kad tuomet, kai būdamas Mari Curie stipendininku Danijos „COWI“ firmoje prie stalo, tarsi uždarytas, kasdien prasėdėdavau po 8 val., nebuvau toks kūrybingas ir produktyvus kaip galėjau.

Kas dar, be judėjimo, svarbu gyvenant sveikai?

Yra rusiškas posakis: kas negeria ir nerūko, tas miršta sveikas. Numirti sveikam – man yra ideali senatvės ir mirties vizija. Be judėjimo labai svarbi ir mityba. Mes, lietuviai, labai netaisyklingai maitinamės. Mūsų mitybos

racionas, kuriame gausu gyvulinių riebalų, toks pat kaip prieš šimtą metų, kai mūsų protėviai po keliolika valandų laukuose dirbo sunkų fizinį darbą. Nors mes užprogramuoti judėti, dabar jaunimas į antrą aukštą kyla liftu. Mes pirmaujame Europoje ir net pasaulyje širdies ligų skaičiumi. Manau, žmogus yra jaunas tol, kol turi švarias kraujagysles. Tik tuomet visavertiškai krauju aprūpinamos smegenys ir kiti gyvybiniai organai. O tai sunku pasiekti, kai nejudi ir valgai daug gyvulinės kilmės riebalų, mažai kruopų, vaisių ir daržovių. Deja, lietuviai renkasi riebų pieną, grietinę, varškę, kiaulieną ir pan. Aš laikausi sveiko gyvenimo taisyklių, nes noriu ilgai būti darbingas ir produktyvus.

Kita vertus, manau, kad pats sveikiausias dalykas yra būti laimingam, o pats nesveikiausias – būti nelaimingam.

O laimės formulė – tokia pat paprasta ir aiški?

Laimės samprata tikrai tradicinė: manau, kiekvienam žmogui yra labai svarbu turėti nors vieną artimą, patikimą žmogų. Aš visada jų turėjau, ir ne vieną. Vaikystėje man labai svarbūs buvo mama, močiutė (deja, jų nebėra), brolis Artūras, su kuriuo ir dabar daug bendraujame ir puikiai sutariame, suaugus – žmona ir dukros. Šeima man labai svarbi: iš užsienio skubėdavau namo atsisakydamas itin pelningų sutarčių. Prisimenu, kai dirbau JAV Ilinojaus universitete, man pasiūlė kontraktą 1997–1998 metais dirbti mokslinį darbą Singapūro Nanyang universitete. Metų alga – 80 tūkst. JAV dolerių, mokesčiai ten vos 3 proc. Atsisakiau todėl, kad buvau labai pasiilgęs šeimos ir Lietuvos.

Žmona Gražina, Klaipėdos konservatorijoje baigusi liaudies teatro režisūros specialybę, dirba „Švietimo mainų paramos fondo“ direktoriaus pavaduotoja. Jos darbas susijęs su tarptautiniais studijų mainais. Turime dvi dukras: 20 metų Gintarė aistringai studijuoja mediciną, o 25 metų Ulijona, Vilniaus universitete baigusi politikos mokslus, šiuo metu dirba Italijoje. Jai artimos žaliųjų idėjos, propaguoja sveiką gyvenimo būdą, įsitikinusi organizmo valymo nauda ir nevertina greito maisto kultūros. Ji pirmiau už mus sužino sveiko, ekologiško maitinimosi naujoves, savimasažo gudrybes ir norėtų šią patirtį atvežti į Lietuvą, o gal net čia įkurti sveiką maitinimąsi ir gyvenseną propaguojantį... restoraną. Labai tikiu, kad ji grįš į Lietuvą.

Kas Jums svarbu gyvenime?

Mylėti patį gyvenimą. O kad jis teiktų džiaugsmą, žmogus turi gerai jaustis. Tam būtinos bent trys sąlygos:

SA

VGTU veidai

*„... manau, kad pats sveikiausias da-
lykas yra būti laimingam, o pats nesvei-
kiausias – būti nelaimingam...”*

galimybė realizuoti save darbe (juk mažiausiai pusę laiko, kai nemiegame, skiriame darbui), išsaugoti sveikatą, turėti tikrų draugų. Kokia žmogaus savybė labiausiai nepatinka? Pasipūtimas. Man visi žmonės lygūs, visiškai nepriklausomai nuo jų visuomeninės padėties. Manau, kad gerbti reikia net mažą vaiką, tai yra reikia įsiklausyti į jo nuomonę ir kalbėtis lyg su sau lygiu suaugusiu žmogumi. Gera bendrauti ir dirbti su dorais, nuoširdžiais ir aistringais žmonėmis.

Tikriausiai 90 procentų lietuvių pasakytų, kad pamiršote paminėti dar vieną laimingo gyvenimo sąlygą – pinigus...

Pinigai man niekada nebuvo svarbūs, jie manęs nešildė. Kur kas svarbiau mylimas, daug džiaugsmo teikiantis darbas, kurį galiu palyginti su hobiu. Kas gali būti geriau, kai už didžiulį malonumą dar ir pinigus moka?

Darbo reikalais, kaip mokslininkas, apkelivate daug šalių – ne visose požiūris į mokslo ir pinigų santykį toks romantiškai tyras. Pasidalykite Amerikoje patirtais įspūdžiais.

Laimėjęs „Fulbright“ stipendiją moksliniam darbui Ilinojaus „Urbana-Champaign“ universitete, 1996 metais atsidūriau Jungtinėse Amerikos Valstijose. Minėtas universitetas turi aukščiausią reitingą tarp visų JAV Statybos fakultetų. Sekėsi puikiai: dirbau labai daug, kartais net nakvodavau universitete. Profesinė prasme sąlygos buvo puikios. Dėstytojai vidutiniškai turi 4 val. paskaitų per savaitę, ir studentai turi mažiau paskaitų nei mūsiškiai. Vieno modulio vidutiniškai yra dvi savaitinės paskaitos po 50 min. Kita vertus, namų darbų jiems užduodama labai daug. Tarkime, kiekvieną savaitę jiems reikėdavo išspręsti 10 sudėtingų uždavinių (tokių mūsiškiai per pratybas išsprendžia 2), darbus tikrindavo studijų asistentai, doktorantai. Tad studentai dirbdavo tiek, kad, geriausiu atveju, televizorių galėdavo pažiūrėti valgydami, o pramogoms laiko vargu ar likdavo. Tačiau ir studentai, ir mokslininkai buvo patenkinti – kiekvienas žinojo, ko čia atvyko (Ilinojaus „Urbana-Champaign“ universitetas surenka gabiausius jaunuolius iš viso pasaulio), o dirbti buvo sudarytos puikiausios sąlygos. Studentai kiekvieno semestro pradžioje nusipirkdavo profesorių paruoštus paskaitų konspektus (už 3–5 USD). Su specialia kortele bet kuriuo paros metu galėdavo patekti į bibliotekas ir skaičiavimo centrus. Jų pilna būdavo ir naktimis, ten padirbėti ateidavo ir jų dėstytojai, mokslininkai.

Po metų man pasiūlė gerą atlyginimą ir likti dėstyti. Bet pasiilgau namų, Lietuvos ir grįžau.

Jūsų karjerai už Atlanto koją pakišo... amerikietiška kultūra ir kitokia gyvenimo vertybių samprata?

Tai tiesa. Jei profesinė prasme aplinka buvo labai palanki, žmogiškąja – toli gražu ne. Mokslininkų tarpusavio bendravimas užtrūkavo tiek, kiek trunka persimesiti keletu žodžių susitikus koridoriuje. Tai nebuvo prieš užsienietį nukreiptas uždardymas. Priešingai – mane labai šiltai priėmė, jei tik amerikietiškiems tarpusavio santykiams apibūdinti tinka toks žodis. Jiems svarbiausia pinigai, namai, materialūs dalykai. O apie jausmus amerikiečiai, manau, beveik nesikalba.

Jei jausmų nustūmimas ne į antrą, o į paskutinį planą – šalies kultūros dalis, nestebina, jog Amerikoje daug nutukusių žmonių. Šiltų, žmogiškų tarpusavio santykių ignoravimas virsta depresijomis, nerimu, o pastarąjį, anot psichologų, „galima suvalgyti“.

Jūsų žodžiuose tikrai yra tiesos... Žmogaus vertė ir sėkmė ten matuojama pinigais. Štai kodėl Amerikoje tiek daug storulių obuolio ar kriaušės formos figūromis, dauguma jų iš žemesniųjų sluoksnių. Apskritai man Amerika atrodo kažkokia netikra, sintetinė, kaip ir jų maistas. Net ir tai, kaip jie elgiasi, man atrodo netikra, lyg vaidyba. Niekur kitur to nejutau, gal kiek Prancūzijoje. Kai po ilgokos pertraukos 2010-aisiais apsilankiau Vašingtone, apėmė jausmas, kad per keliolika metų ten niekas nepasikeitė. Todėl pabūnu savaitę, kitą svetur ir pasiilgstu namų. O čia manęs laukia tikra atgaiva: daug nuoširdžių žmonių, su kuriais gera bendrauti ir... dirbti.

IŠ BIOGRAFIJOS FAKTŲ

Gintaris Kaklauskas gimė 1959 balandžio 20 dieną Kaune. Mokydamasis vidurinėje mokykloje buvo Lietuvos futbolo jaunučių, jaunių, moksleivių rinktinės nariu. 1976 m., žaisdamas „Pažangos“ komandoje, tapo Lietuvos suaugusiųjų futbolo čempionato trečiosios vietos laimėtoju. 1977 metais įstojo į VSI Statybos fakultetą, kur studijavo pramonės ir civilinės statybos studijų specialybę ir įsiliejo į VSI (vėliau VGTU) futbolo komandą „Inžinerija“ (joje išbuvo iki 2006 m.).

Priešingai, nei nutinka daugeliui sporto pasaulio žvaigždžių, varžybos ir treniruotės G. Kaklauskos aistros mokslui neatvėsino. Būsimasis profesorius studijuodamas laimėjo medžiagų mechanikos (medžiagų atsparumo) olimpiadą asmeninėje įskaitoje ir tapo 1979 metų Lietuvos medžiagų atsparumo čempionu, o dalyvaudamas Studentų mokslinės draugijos (SMD) veikloje, užsidirbo medalių ir prizų respublikinėse darbų apžiūrose,

laimėjo Lietuvos mokslų akademijos organizuotą SMD matematikos ir taikomosios matematikos darbų konkursą.

1982 metais baigė VISI ir buvo pakviestas dirbti į Gelžbetoninių konstrukcijų katedrą. Po trejų metų tapo šios katedros doktorantu; 1990 metais apgynė technikos mokslų daktaro disertaciją tema „Racionaliai armuotų laisvai kontūru atremtų gelžbetoninių plokščių stiprumas, pleišėjimas ir standumas“. 2000 metais parengė ir apgynė habilitacinį darbą „Integralinis gelžbetoninių elementų deformatyvumo fizikinis modelis“. Štai ką apie G. Kaklauską habilitacinį darbą rašė užsienio mokslininkai. Prof. J. Chabaussi iš Ilinojaus „Urbana-Champaign“ universiteto: „Autorius įnešė svarų indėlį, plėtojant gelžbetoninių konstrukcijų deformacijų apskaičiavimo metodus. Pasiūlytas labai originalus metodas betono įtempių ir deformacijų diagramoms nustatyti pagal eksperimentinių gelžbetoninių sijų duomenis. Neuroninių tinklų metodo taikymas leido autoriui pasiūlyti tikslų daugiaparametrį modelį. Taikant naują fizikinį modelį, gelžbetoninių konstrukcijų deformacijos gali būti nustatytos tiek paprastu metodu, tiek baigtinių elementų metodu.“

Žurnalo „Structural Engineering and Mechanics“ Pietų Korėjoje vyr. redaktorius prof. W. C. Schrottrich: „Sukurtuoju integraliniu fizikiniu modeliu, kuriuo tiksliai įvertinamas tempiamo betono supleišėjimas, autorius pasiūlė naują kokybišką gelžbetoninių konstrukcijų įvertinimo įrankį. Gelžbetoninių konstrukcijų darbo modeliavimas neuroniniais tinklais taip pat novatoriškas. Šis darbas – svarus indėlis į statybos inžinerijos mokslą.“ Beje, G. Kaklauskas sukurtas alternatyvus fizinis gelžbetonio neuroninių tinklų modelis pagrįstas žmogaus smegenų darbo modeliavimo principais. 2001 metais G. Kaklauskui suteiktas profesoriaus vardas.

RYŠIAI SU UŽSIENIO MOKSLININKAIS

Nors laikosi principo, kad visur gerai, o namie – geriausia, G. Kaklauskas nuolat tobulinasi arba dalijosi savo, kaip mokslininko, patirtimi garsiuose užsienio universitetuose. 1991–1992 metais stažavosi Aalborgo universitete Danijoje; 1994–1995 ir 1998 metais – Velso universitete Didžiojoje Britanijoje.

1996 metais laimėjęs „Fulbright“ stipendiją moksliniam darbui Ilinojaus universitete, atsidūrė už Atlanto. O 2002 metais, gavęs Marie Curie stipendiją, metus dirbo Danijos „COWI“ kompanijoje. (Beje, G. Kaklauskas buvo pirmasis lietuvis, kuriam buvo skirta minėta tik patyrusiems mokslininkams skiriama stipendija). „COWI“ – viena garsiausių tiltų projektavimo ir statybos

kompanijų Europoje ir pasaulyje, anot pašnekovo, išsiskiria ir itin demokratišku valdymo modeliu bei pagarba žmogui. G. Kaklauskas su tiltų statytojais dalijosi patirtimi, bendradarbiavo su Danijos technikos universitetu.

Dalyvauja Tarptautinės betono federacijos FIB (*Federation International du Beton*), atsakingos už Europos gelžbetoninių konstrukcijų normų kūrimą, veikloje, yra tarptautinės mokslo programos COST Transporto ir urbanistikos komiteto Lietuvos atstovas; Europos mokslo fondo, FRAMEWORK programos mokslo fondo „Anglis ir plienas“ ekspertas (projektų vertinimas Europos Komisijoje), Olandijos technologijų fondo (*Dutch Technology fund*) ekspertas. G. Kaklauskas skaitė paskaitas Ilinojaus (JAV), Honkongo, Ciuricho ETH (Šveicarija), Vienos technologijos (Austrija), Torino politechnikos (Italija), Katalonijos (Ispanija), Drezdeno, Kaizerslauterno (Vokietija), Danijos technikos, Aalborgo (Danija) ir kituose garsiuose universitetuose. Aktyviai dalyvauja tarptautiniuose ir nacionaliniuose projektuose, publikuojasi geriausiuose pasaulio žurnaluose.

KAM NEUŽTEKTŲ GYVENIMO

Įsimylėjęs betoną. Taip perkeltine prasme, bet labai nenutoldami nuo tiesos galėtume apibūdinti profesoriaus veiklos sritį. Pasak prof. G. Kaklauską, gelžbetonis, betonas yra be galo sudėtingos elgsenos ir dėl to labai įdomi medžiaga, kurią visapusiškai ištyrinėti kažin ar pakaktų žmogaus gyvenimo. Betonas „traukiasi, deformuojasi laike, pleišėja, o jo sąveiką su armatūra galima tirti be galo“. Todėl mokslininkas eksperimentuoja su vis naujomis medžiagomis, taiko įvairius metodus. Pastaruoju metu susidomėjo dar viena, kaip pats sako, įdomia medžiaga – stiklu. Nedaugelis žino, jog iš pažiūros trapus stiklas gali būti naudojamas gaminant statinių kolonas, perdangas ir net statant tiltus.

GERAM ŽMOGUI – VISADA GERA

Lietuvių ir anglų kalbomis paskaitas skaitančiam G. Kaklauskui studentų dėmesio netrūksta. Profesoriaus paskaitų lankomumas siekia beveik 100 procentų. Jaunimą žavi ne tik pedagoginiai G. Kaklauską sugebėjimai – patraukliai ir aiškiai perteikti sunkių disciplinų turinį, bet ir pagarba studentams, mokėjimas bendrauti. Nors lietuvių liaudies patarlė skelbia, kad geram žmogui sunku gyventi, profesorius tikra išimtis. „Turiu puikią tyrimų grupę, labai iniciatyvius vaikus, tarp kurių 5 doktorantai, du mokslo darbuotojai, – džiaugėsi pašnekovas. – Puikus kolektyvas: iniciatyvūs, aistringi, gerbiu visų nuomones, pasitariame – ir judame į priekį.“

Simo Bernoto nuotraukos

SA

Žvilgsnis kitaip

DŽIAUGIUOSI, LAIMEI, NE TIK KOLEKCIONAVIMU

„Mėgstu kolekcionuoti, bet nesu dėl to pakvaišęs, – mintimis apie savo pomėgius dalijosi Kelių katedros docentas, FIBA krepšinio komisaras Kęstutis Skerys. – Tiesiog spėju visur ir norėčiau spėti dar daugiau. Man niekada nepatiko turėti vieną užsiėmimą ir užsisklęsti savo namuose, todėl man keistai skamba kai kurių kolegų pasakymai, kad metus ar daugiau dėl darbų nebuvo išėję į Vilniaus senamiestį... O aš noriu po senamiestį vaikščioti nors ir kiekvieną dieną. Jeigu dažnai juo nepereinu, nejaukiai jaučiuosi. Man norisi gyventi visavertį gyvenimą, noriu viską pamatyti savo akimis. Dažnai lankausi dailės parodose. Ir visai nesvarbu, ar aš suprantu, ar nesuprantu tų meno kūrinių, bet įdomu įvertinti pačiam. Dažnai nusiperku ir kokį Lietuvos dailininkų tapybos darbą, tik, deja, jau trūksta sienų jiems pakabinti.“

Edita Jučiūtė

SA

Žvilgsnis kitaip

Prieš pradėdant pokalbį redakcijoje buvo žinoma, kad Kęstutis Skerys turi unikalią degtukų dėžučių etikėčių ir turtingą ženkliukų krepšinio tema kolekciją. Interviu įpusėjęs, turimų kolekcijų „kiekis“ daug kartų išaugo, paaiškėjo, kad kolekcionavimas – nėra jokia daiktų kaupimo liga, o tik vienas gyvenimo džiaugsmo ir įprasminimo būdų.

Neseniai baigėsi Europos krepšinio čempionatas, todėl pirmas klausimas visgi ne apie Jūsų kolekcijas, bet apie čempionatą. Kaip būdamas FIBA (Tarptautinės krepšinio federacijos) komisaru vertinate praėjusį čempionatą?

Buvau patenkintas, kai pavasarį sužinojau, kad dirbsiu Europos čempionate Lietuvoje. Tai man buvo didelė garbė ir įvertinimas, nes dirbti čempionate buvo pakviesiti tik 8 komisari iš maždaug 150. Prieš pat čempionatą sužinojau, kad dirbsiu Klaipėdoje. Per penkias dienas dirbau aštuoneriose čempionato rungtynėse. Kiekvienos rungtynės buvo įtemptos ir įdomios, iki pačių paskutinių rungtynių minučių buvo intriga. Nei iš komandų krepšininkų, nei iš teisėjų nesklido pyktis. Teisėjai dirbo labai profesionaliai. Pralaimėjusių komandų nariai,

nekaltindami teisėjų ir supratę savo klaidas, maloniai atsisveikindavo.

Pabaigęs komisaro darbą Klaipėdoje, kitas Europos čempionato rungtynes žiūrėjau ir Vilniuje, ir Kaune. Labai patiko abejos pusfinalių rungtynės. Kaip žiūrovas gėrėjausi tuo žaidimu ir visai nesvarbu, kas žaidė. Išties buvo gražus krepšinis: taiklūs metimai, gera gynyba, kaip mėgstu sakyti, vyko sąžiningas žaidimas.

Po čempionato, žinoma, lietuviams kažko trūks... Nusivylimas dėl neiškovotų medalių buvo. Lemiamu momentu mūsų komandai nepasisekė, nors žaidė gerai ir labai mažai trūko... Sporte, deja, svarbus sėkmės elementas. Kamuolys – apvalus. Būna ir išsprūsta, ir išlekia į užribį...

Kai kamuolys išlekia į užribį, stebi teisėjai, o Jūs stebite teisėjus...

Kaip pats buvęs teisėjas, aš, žinoma, stengiuosi palaikyti teisėjus, nes žinau, koks atsakingas jų darbas. Teisėjas visada junta, kada galbūt reikėjo sušvilpti, o nesusvilpė. Arba sušvilpė, o galbūt nereikėjo švilpti. Po rungtynių mes žinome, kur padarėme klaidas. Gerbiu aukštos klasės teisėjus, kurie po rungtynių, kartu anali-

zuojant varžybas, gali pasakyti: „Taip, tai mano klaida.“ Su tokiais teisėjais lengva bendrauti. Be abejonės, šandien konfliktų kyla mažiau dar ir dėl to, kad yra moderni technika. Dešimt kartų peržvelgus sulėtintą rungtynių epizodo vaizdo įrašą, daugelis abejotinų situacijų „išsprendžia“ nesunkiai. Nors apskritai klaidos – kiekvieno žaidimo sudedamoji dalis. Teisėjų klaidos – taip pat. Tik teisėjų klaidas paprastai visi labai ilgai atsimena. Jei komanda pralošė vienu tašku, o teisėjas padarė klaidą, pavyzdžiui, rungtynių pradžioje, tuomet galima išgirsti iš trenerių priekaištų, kad dėl to švilpuko komanda pralošė rungtynes. Kita vertus, aukšto lygio treneriai tai vertina objektyviai.

Ar stebėdamas krepšinio rungtynes nepratrūkstate emocijomis?

Niekada nepratrūkstu. Sugebu ramiai žiūrėti. Man labiausiai patinka geras žaidimas, visai nesvarbu, kokios komandos žaidžia. Galiu paploti ir vieniems, ir kitiems, bet negaliu parodyti savo emocijų. Kaip teisėjas, turiu nepratrūkti ir nekreipti dėmesio į nepagrįstus kaltinimus. Būdavo keista, kai teisėjaujant vietinio lygio komandoms, jau prieš rungtynes išgirdavau šypseną keliančių

vertinimų: „O, teisėjai iš Vilniaus, vadinasi, papirkti.“ Pažįstamas vietos komandos treneris sako: „Kęstai, gal nesi už vairo, po rungtynių pavaišinsime alumi.“ Tačiau po jų pralaimėtų rungtynių net neatsisveikina. Keisti tie žmonės ir tie žmogiškieji santykiai...

Stebina, kad ir save vertinate kritiškai ir ironiškai...

Nebijau iš savęs pasišaipyti. Visuomet save vertinu kritiškai, taip pat ir kitus. Tai, matyt, darbo teisėju ir vėliau krepšinio komisaru įtaka. Juk komisaras visada turi stebėti visą aikštę ir tai, kas joje vyksta. Dažnai gyvenime jaučiuosi kaip teisėjas: keturiolika metų lakstydamas su švilpuku įvairaus rango varžybose, būdamas FIBA komisaru bei vertindamas teisėjų darbą, atlikdamas automobilių kelių ir gatvių projektų ekspertizę, dirbdamas dėstytoju – juk studentų darbus irgi tenka „teisti“ ir už egzaminus rašyti pažymius.

Tai visgi kaip komisaras – teisėjų teisėjas – krepšinio varžybose gebate išsaugoti ramybę?

Nėra jokio reikalo rodyti savo temperamento. Daug didesnis stresas, kai dirbu rungtynėse. Jaudinuosi iki

rungtynių, kad viskas gerai pasisektų, per rungtynes – kad viską spėčiau pamatyti, užfiksuoti.

Nors jau prasideda aštuntasis mano darbo komisaru Eurolygoje sezonas, bet šiokia tokia įtampa visada išlieka. Žaidėjai laksto po aikštelę, trys teisėjai atsako už žaidimą pagal krepšinio taisykles, o komisaras, sėdėdamas už sekretoriato staliuko, turi stebėti žaidimą ir teisėjų darbą, turi sekti, ar teisingai eina rungtynių laikas ir 24 sekundžių laikrodis, ar teisingai pildomas protokolai, ar gerai veikia švieslentė.

Tačiau kai nedirbu, o kaip žiūrovas stebiu rungtynes, tada grožiuosi gražiu krepšiniu ir, žinoma, visada noriu, kad laimėtų saviškiai. Kita vertus, nors ir galiu save laikyti šio krepšinio specialistu ir šio žaidimo gerbėju, bet, manau, kad Lietuvoje verta daugiau dėmesio skirti ir kitoms sporto šakoms.

Vienos kurios nors sporto šakos garbinimas – ne man. „Nesižudau“ net dėl krepšinio. Gyvenime yra ir daug kitų įdomių dalykų, kitų darbų, užsiėmimų. Taip kalbu, nors ir mėgstu kolekcionuoti, ir krepšinis man išliks viso gyvenimo hobis... Bet tik tiek.

Tačiau Jūsų „viso gyvenimo hobis“ irgi turi savo kolekciją... Keliaujate per Europą lankydamas Eurolygos

finalinių ketvertų varžybas. Kiek šalių jau yra Jūsų kolekcijoje?

Galima ir taip pasakyti. Kolekcionuoju Eurolygos finalinių ketvertų krepšinio varžybas. Nuo to laiko, kai pradėjau dirbti Eurolygos komisaru, buvau visose finalinėse varžybose: Maskvoje (2005), Prahoje (2006), Atėnuose (2007), Madride (2008), Berlyne (2009), Paryžiuje (2010), Barselonoje (2011).

Daug metų esate susijęs su krepšinio varžybomis ir įvairaus lygmens teisėjavimu. Ar dažnai numatote rungtynių baigtį?

Rungtynių neprognozuojau. Kartais paskambina pažįstami ir klausia, kaip baigsis vienos ar kitos krepšinio rungtynės, norėtų lažintis už šimtą litų, tada jiems atsakau: „Paskambinsiu ir pasakysiu po rungtynių.“

Krepšinis yra tik žaidimas, tai nėra prognozuojami dalykai. Kamuolys išsprūdo iš rankų ir viskas... Be abejo, kai komanda pirmauja daugiau nei 10 taškų, tada rungtynių baigtį galima prognozuoti. Sunkiausios rungtynės, kurios būna lemiančios prizinę vietą ar tolesnę išlikimą varžybose.

Su krepšinio pomėgiu susijusi turbūt ir viena iš turtingiausių Jūsų kolekcijų – ženkliai.

Nėra turtingiausia, nes ženkliai, segami atlapuose, nėra joks didelis turtas. Kažkada vienos spalvos karšto emalio ženkliai kainuodavo 30 kapeikų, dviejų spalvų – 45 kapeikas, trijų – 60 kapeikų. Tik kai jų surenki daugybę ir parodai žmonėms – įspūdį padaro. Ženkliai paroda jau buvo VGTU ir VDU bibliotekose, vėliau persikėlė į Kauno apskrities viešąją biblioteką, Lietuvos automobilių kelių direkciją, o paskutiniu metu buvo eksponuota Vilniuje, Technikos muziejuje. Taip ir keliauja ženkliai po Lietuvą, svarbiausia, kad nedulka mano rūsyje. Žmonės stebisi, džiaugiasi, skatina daryti naujas parodas, kartais pastebi du vienodus ženklus kolekcijoje...

Nežiūrint tų dviejų vienodų ženklų, kiek vis dėl to jų skirtingų šiandien jau turite?

Tikslaus skaičiaus nežinau, nes kolekcija nuolat pildosi. Po Europos krepšinio čempionato taip pat keletu ženklų papildžiau kolekciją, todėl krepšinio tematika yra apie tūkstantis skirtingų ženklų.

Papasakokite, kaip vardan ženklų kolekcijos lobių VISI absolventui-kelininkui teko pasivažinėti ir „voronoku“ (tamsiai dažytu „viliuku“ su būda, skirtu transportuoti chuliganiško elgesio piliečius).

Teko pasivažinėti „voronoku“. Kai norėjau išsiaiškinti, kodėl mane veža į milicijos skyrių, dar ir per koją gavau...

Tarybiniais laikais Vilniaus sporto rūmuose vyko Jurijaus Gagarino krepšinio turnyras. Man tai buvo puiki proga pasikeisti ženkliais su užsienio šalių krepšininkais ir treneriais.

Tą vakarą užkalbinau amerikiečių trenerį ir pasiūliau jam ženklų „sandorį“. Kai „sandoris“ baigėsi ir likau vienas netoli sportininkų rūbinės, prie manęs priėjo civiliai apsirengęs milicijos pareigūnas ir pro tarnybinį Sporto rūmų išėjimą išvedė, įsodino į „voronoką“, nuvežė į milicijos skyrių.

Rusų kalba buvo surašytas protokolas, kuriame perskaičiau: „Pristaval k inostrancam. Chotiel pomieniat raznyje vešči“ (liet. k. „Kabinėjosi prie užsieniečių, norėjo išmainyti įvairių daiktų“). Mums tais laikais nebuvo leista bendrauti su užsieniečiais. O aš juk neprašiau nei džinsų, nei plokštelių, man tada rūpėjo tik krepšinio

ženkliai. Tai ir paaiškinau milicijos skyriuje Kalvarijų gatvėje. Budintysis tada atsakė: „Mūsų darbe irgi būna klaidų. Nesijaudink ir eik namo. Tai neturės neigiamų pasekmių tavo darbe.“ Tai buvo svarbu išgirsti... Aš, išėjęs iš milicijos, žinoma, nuėjau vėl atgal į Sporto rūmus.

Tai nors tą vakarą jau „nesikabinėjote prie užsieniečių“?

Gal tą vakarą ir „nesikabinėjau“...

Banalus klausimas – koks ženklukas pats brangiausias?

Įdomiausias, žinoma, tas ženklukas, kurio dar neturi. O man brangiausias ženklukas, kurį gavau iš pasaulio čempionės Jūratės Daktaraitės, – pagamintas 1959 metais Maskvoje vykusio pasaulio moterų krepšinio čempionato garbei.

Brangiausias ne tik, kad tai jau retas ženklukas, bet ir dėl to, kad prie jo prisilietė čempionės rankos, konkretus žmogus. Tai maždaug tas pats, kaip ir autografas. Beje, jų irgi turiu.

Dar turite ir autografų kolekciją!?

Nekolekcionuoju, bet turiu. Man patinka turėti autografų ant knygų. Tai man ženklas, kad buvau susitikęs ir bendravau su tuo žmogumi. Turiu nemažai lietuvių rašytojų knygų su autografais: V. Sirijos Giros, J. Marcinkevičiaus, V. Reimerio, V. Bubnio, R. Granausko, M. Sluckio, H. Korsakienės, K. Sajos, V. Landsbergio, T. Venclovos, K. Platelio, J. Erlicko ir kitų. Turiu ir Juozo Baltušio parašą. Nemanau, kad jo kūryba neverta mūsų atminties. Į Vilniaus knygų mugę kasmet einu su tikslu – gauti kokio nors svečio rašytojo autografą ant knygos. Štai prieš porą metų susižavėjau rusų kilmės prancūzų rašytojo Andrei Makine kūryba. Jo romanas „Prancūziškas testamentas“ unikalus tuo, kad pelnė net du prestižinius literatūros apdovanojimus – *Goncourt'ų* bei *Medici* premijas. Knygų mugėje rašytojo parašo negavau, todėl nepatingėjau nueiti į vieną iš senamiesčio vyninių į kitą jo susitikimą su skaitytojais ir visgi tą parašą gavau. Dar su Andrei Makine pasikalbėjau rusiškai. Taip pat Vilniaus knygų mugėse esu gavęs buvusio Kubos vado Fidelio Castro dukros Alinos Fernandez parašą: „Kęstučiui su linkėjimais...“ Turiu įspūdingą australų rašytojos Colleen McCullough parašą, Maxence Fermine, Jono Meko (!)

autografus. Turiu kitų garsių žmonių, tokių kaip balerina Maja Pliseckaja, alpinistas Vladas Vitkauskas, knygos istorikas Levas Vladimirovas, tapytojas Jonas Čeponis, krepšinio specialistai S. Stonkus, V. Garastas, krepšinininkai, autografų. Turiu ir Lietuvos prezidento parašų. Vieną parašą gavau pamatęs per rinkiminę kampaniją mūsų Prezidentą Valdą Adamkų Katedros aikštėje besisveikinantį su žmonėmis. Spėjau greitai nuvažiuoti namo ir pasiimti knygą. Klausiu apsaugos darbuotojų, ar Prezidentas galėtų pasirašyti, o šie man sako: „Jis neturi laiko.“ Bet visgi padavė Prezidentui knygą ir jis pasirašė. Atrodo, parašas – anoks čia stebuklas šiais laikais, bet žmogiška šiluma, matyt, visada bus reikšminga.

Ar dėl savo pomėgių nesijaučiate esąs keistuolis?

Ne, pats toks nesijaučiu. Nors kitų akimis gal ir atrodau keistai. Pavyzdžiui, į „blusų turgų“ atsinešiau du atliekamų ženkliukų lapelius, galvodamas kai kuriuos išmainyti arba parduoti – juk „blusų turgus“ tam ir skirtas. Priėję jauni žmonės pažiūrėjo į tuos mano du menkus ženkliukų lapelius ir iš nuostabos išpūtę akis prakalbo: „O, kiek daug sukaupėte ženkliukų!“ Nors ten buvo tik nereikalingi...

Taigi sąvoka „keistuolis“ reliatyvi: tiems jaunuoliams keistas atrodžiau aš, bet ne mažiau keisti atrodė ir man jie.

Kada pradėjote rinkti savo pirmąją kolekciją – degtukų dėžučių etikečių rinkinį?

Tai buvo praėjusiame amžiuje... 1958-aisiais Tėvelis gimtadienio proga man padovanojo albumą. Jau žinojau, kad į jį klijuosiu degtukų dėžučių etiketes, kurias tuomet puošdavo labai gražūs ir informatyvūs piešiniai su pažintiniais motyvais, įvairiais didaktiniais pamokymais. Mūsų namuose tada visos naudojamos degtukų dėžutės likdavo be etikečių, o kai eidavome pirkti degtukų, aš išsirinkdavau tas dėžutes, kurių etikečių mano kolekcijoje dar nebuvo. Gal nuo to laiko ir prasidėjo mano pomėgis kolekcionuoti...

Koks užrašas, parašytas ant degtukų dėžutės, Jums atrodo prasmingiausias? Galbūt kai kuriais pamokote ir savo studentus?

Labai patinka etikečių serija su paveikslukais, kuriuose pavaizduoti pamokymai eismo saugumo tema. Jie kuo puikiausiai tinka ir dabar dėstant saugaus eismo

inžinerijos magistrantams ir visiems eismo dalyviams, pvz.: „Gatvę pereikite tik nustatytose vietose“, „Drauskite vaikus žaisti gatvėje“, „Neikite ir nebėkite per gatvę prieš arti judantį transportą“, „Vairuotojau, svaigalai – tavo ir keleivių mirties priežastis“ ir t. t.

Daugybė pamokymų – juokingų ir nejuokingų – ant degtukų etikečių, išleistų septintajame dešimtmetyje, aktualūs ir šiandien, pavyzdžiui: „Gerbime bibliotekų knygas“, „Susipažinkime su Vilniumi“, „Mylėkite knygą – mokslo šaltinį“, „Knyga – geriausias draugas“, „Naikinkime muses“, „Neleiskite vaikams žaisti su degtukais“, „Nežalok gamtos grožio“, „Teršėjams – ne!“, „Sekite kolorado vabalo pasirodymą“ ir kt.

Šį rugsėjį VGTU bendruomenę Galerijoje A nustebinote fotografijų paroda „Krepšinis Lietuvos peizaže“. Dvi parodoje eksponuotos Jūsų nuotraukos net iš kelių šimtų fotografijų laimėjo ketvirtąją ir septintąją vietas „Lietuvos ryto“ konkurse „Krepšinio šalis“. Turite jau solidžią krepšinio stovų fotografijų kolekciją. Kaip kilo mintis fotografuoti tokį Lietuvos „paveldą“?

Važiuojant Lietuvos keliais ir kaimo keliukais žvilgsnis vis krypdavo į pakelės kryžius, kurių tiek nemažai

yra šalia kryžkelių, vienkiemų, kaimų sodybų. Kryždirbystė Lietuvoje yra saugoma pasaulinės UNESCO organizacijos. Reikėtų išsaugoti ir mūsų „antrosios religijos“ atributą – krepšinio stovą... Mano nuotraukos – daugiau reportažinės nei meninės – darytos paprasta skaitmenine „muiline“. Idėja fotografuoti krepšinio lentas kilo prieš septynerius metus. Man buvo tiesiog įdomu, kokios konstrukcijos, iš kokių medžiagų žmonės sau, savo vaikams, anūkams konstruoja krepšinio stovus. Mane tikrai sužavėjo lietuvių išradingumas, stebėjausi žmonių išmone konstruojant krepšinio stovą su lenta, pasitelkiant turimas medžiagas, panaudojant stulpus, sienas ar medžius, išnaudojant esamą erdvę aikštelei. Kurioje dar šalyje jūs pamatysite tiek savadarbių krepšinio stovų su lankais nuo statinės, dviračio rato ar tiesiog sukonstruotų iš vielos? Nedaug. Nors serijinės gamybos lentą su užrašu „Made in China“ lengvai galima nusipirkti.

Ne visas įdomias krepšinio lentas pavykdavo nufotografuoti, nes dažnai kiemų vartai būdavo užrakinti, o piktas šuo saugodavo kiemą. Taip praleistas ne vienas įdomus kadras. O jei šeiminkai būdavo namuose, paprašyti leidimo nufotografuoti jų krepšinio lentą būdavo mažų mažiausiai apstulbinti. Kai kurios mano fotografuotos krepšinio lentos šiandien jau nugriuvusios ir su-

puvusios, kai kurios šiaip apleistos, nes galbūt tų kiemų vaikai jau išaugo ir išvažiavo mokytis į VGTU... Taigi, matyt, būsiu užfiksavęs krepšinio lentų paveldą.

Kaip kūrėte tuos 200 krepšinio stovų fotografijų?

Reikėjo daug eiti pėsčiomis. Važiuoji per mažą miestelį automobiliu ir matai – krepšinio stovas. Vadinasi, reikia sustoti, išlipti, fotografuoti, kartais nežinodavau, ar galėsiu įeiti į kiemą. Tačiau jei nepatingėdavau, nu-fotografavęs kokius 10 kadrų, visada atrasdavau nors vieną fotografiją, vertą viešinimo.

Norėčiau išleisti asmeninį šių fotografijų albumą. Turbūt tokių fotografijų knyga tikėtų Technikos muziejui – galėtų daugiau žmonių pasižiūrėti, iš ko galima sukons-truoti krepšinio stovus...

Fotografavote krepšinio stovus įvairiuose Lietuvos miesteliuose. Ką dar pastebėjote fotografuodamas „peizažus“, bet kas liko už kadro?

Pastebėjau labai gražius mūsų mažus miestelius, kurie paskutiniu metu labai tvarkomi: sodinamos ir žydi gėlės palei gatves, kiekvienos sodybos šeimininkas sten-

giasi susitvarkyti, visur žalios pievutės, gėlės darželiuose. Gražu ir mano gimtinėje Kupiškėje.

Dar turite ir filmuotos medžiagos kolekciją „a la Jono Meko instaliacijos“...

Čia jau labai „stiprus“ palyginimas. Žingsniuojau, pavyzdžiui, per Prahą ar Maskvą ir filmuojau savo kojas ir grindinį, kuriuo einu. Turiu tokių ėjimų grindiniu įvairiuose miestuose visą kolekciją. Pats įdomiausias ėjimas – išlikusiu senovės Romos Imperijos keliu *Via Appia*, kurio ruožas yra prie Romos miesto. Turiu fotografijų seriją, darytą per automobilio veidrodėlį... Kartais, žvilgterėdamas per jį, pamatau labai gražių ir įdomių rakursų, vaizdų... Bet čia tik žaidimas...

O gal kolekcionuojate ir gražias gyvenimo akimirkas? Gal Jums kolekcionavimas ir yra gyvenimo džiaugsmas?

Džiaugiuosi, laimei, ne tik kolekcionavimu. O gyvenimo akimirkas fiksuojau savo atmintyje ir fotografijose, kurių yra įvairiom progom ir iš visur. Tai mūsų gyvenimo istorija, kuri liks anūkams ir, tikiuosi, primins mus...

Simo Bernoto nuotraukos

SA

Pomėgiai

BĖGIŲ IR AŠIRAČIŲ KARALYSTĖS AUKSAS

Traukiniai, seni ir nauji, panašūs į žmones, nustatytu laiku judantys iš taško A į tašką B bekraštėje ir amžinoje gamtos galybėje... Transporto inžinerijos fakulteto magistranto Vytauto Kavaliausko fotografuojami Lietuvos geležinkeliai – tarsi savotiškas metraštis – slepia savyje ir filosofinę gelmę.

„Visas gyvenimas yra filosofija. Geležinkeliai – tik jos dalis, – teigia Vytautas Kavaliauskas. – Gal keistai skambės, bet esu „užsispyręs“ patriotas ir man malonu, kad mano darytos ir išspausdintos nuotraukos lieka būsimosioms kartoms. Geležinkelius fotografuoju dviem tikslais: noriu užfiksuoti dabartį ateities kartoms ir taip gražiai ir suvokiamai pateikti geležinkelio gyvenimą, kad jį suprastų kiekvienas paprastas žmogus.“

Arnoldas Šneideris

Meno ir technikos dialogai. VGTU Bibliotekos Galerijoje A lankytojus šiemet stebino jauno kūrėjo Vytauto Kavaliausko itin brandžių fotografijų paroda. Lankytojus stebino tai, kad traukiniai fotografijose tapo meno kūriniumi, sulaukysiu ne vieno „ach“.

„Mėgti fotografuoti – viena, tačiau norėjosi pabandyti kažką įdomesnio – atrasti grožį paprastuose dalykuose, – tuomet parodoje pasakojo Vytautas. – Techniniai dalykai mane domino nuo pat vaikystės, mane savotiškai sužavėdavo kiekvienas technikos įrenginys. Geležinkeliai – dar viena technikos sritis, su kuria susipažinau iš arčiau palyginti neseniai, tik prieš šešerius metus. Norėjosi parodyti geležinkelius tokius, kad jų grožį galėtų

biausiai susidomėjau senos kartos lokomotyvais, ypač žaviuosi TEP-60 serija. Šias mašinas geležinkelių entuziastai vadina klasika. Tiek dizainas, tiek technologijos, panaudotos jose, vis dar šeštojo dešimtmečio... Dauguma tikriausiai pamena dyzelinius traukinius, dėl savo medinių suolų dar vadintus „medinukais“. Visos šios mašinos jau baigia pasitraukti iš tarnybos. Labai gaila, kad tik paskutinėmis šių mašinų gyvavimo dienomis jomis susižavėjau. Dabar kiekvienas kadras, kuriame jas užfiksuoju, įgyja istorinę vertę, – sako Vytautas Kavaliauskas. – Didelę pagarbą reiškiu šviesaus atminimo Lietuvos geležinkelių fotometraštininkui Aleksandrui Malinovskiui. Besižvalgydamas po jo virtualiąją fotoga-

„Labai įdomu surasti kompromisą tarp technikos ir meno. Ritmingai bildantys aširačiai per bėgių sandūras, galingas šilumvežio gausmas, skardus švilpukas, pažadinantis iš apmąstymų – visa tai jau tapo mano gyvenimo dalimi...“

atrasti kiekvienas žmogus, ne tik technikas. Labai įdomu surasti kompromisą tarp technikos ir meno. Ritmingai bildantys aširačiai per bėgių sandūras, galingas šilumvežio gausmas, skardus švilpukas, pažadinantis iš apmąstymų – visa tai jau tapo mano gyvenimo dalimi.“

Traukinių fotografijos darytos skirtingais metų laikais, ir šviečiant saulei, ir sningant, tad kiekviena padaryta fotografija turi ir nekasdienišką, identišką, atskiros pasakojimo vertę istorijai. „Kai iš Panevėžio atvažiavau studijuoti į Vilnių, netrukau išvaikščioti didžiąją miesto dalį. Dabar jau ir mažos gatvelės man pažįstamos. Nuo manęs nepasislėpė ir geležinkelio stotis. Mėgau keliauti traukiniais po apylinkes, išbandžiau galimybę nuvykti traukiniu iš Vilniaus į Panevėžį, tačiau tai buvo savotiškai ekstremalu, todėl, manau, kad į panašią kelionę gali leistis tik tikras geležinkelio mėgėjas... Fotografuoju visais metų laikais. Žygiai prie geležinkelio esant 20 laipsnių šalčiui ar pustant sniegui nuteikia labai įdomiai... Man visuomet patikdavo dalykai, kuriems žmonės paprastai nesirytža.“

Apie „medinukus“ ir nurinktus geležinkelių bėgius. Vytauto Kavaliausko fotoaparatas neatsitiktinai užfiksuoja ir tai, kas pamažu tampa geležinkelių praeitimi. Kokių nykstančių elementų fotografuodamas pastebi ir ko nykstančio jam pačiam labiausiai gaila?

„Geležinkelio riedmenys, kaip ir bet kokia mašina, turi kažką savito, originalaus ir nepakartojamo. La-

leriją (www.parovoz.com) aptikau daugybę įdomių kadrų: įvairūs geležinkelio riedmenys, kurių jau seniai nebėra, įvairių maršrutų traukiniai iš įvairių Lietuvos kampelių,

kurie jau senokai nebegirdi traukinio bildesio. Iš čia ir gimė idėja bent dalele prisidėti prie Lietuvos geležinkelių fotofiksacijos.“

Šiandien keliauti traukiniu Lietuvoje turbūt daugeliui būtų smagi atrakcija, bet tikrai ne kasdienybė. „Šalyje vis daugiau įsigali automobilizacija. Pažiūrėkime – gatvės ir aikštelės užkimštos mašinomis. Benzinas brangsta, vairuotojai skundžiasi, tačiau vis tiek važinėja automobiliais ir į viešąjį transportą net nežiūri, o juk mūsų krašte geležinkeliai gyvuoja jau 150 metų. Viskas prasidėjo nuo magistralės Sankt Peterburgas–Varšuva, kuri ėjo per Turmantą, Švenčionėlius, Vilnių, Lentvarį, Marcinkonis. Šiuo metu šie geležinkelio ruožai yra naudojami tik priemiestiniams traukiniams, kuriais keleivių srautas būna nedidelis. Pamenu, kadaise iki Ignalinos ėjo dvikelis geležinkelis, dabar antrojo kelio bėgiai yra nurinkti. Ruožas Lentvaris–Marcinkonys yra dar prastesnės būklės – mediniai pabėgiai ir labai apribotas greitis, o ties siena su Baltarusija – bėgiai nurinkti. Bėga metai nuo Lietuvos nepriklausomybės atgavimo, o geležinkelių tinklas vis siaurėja. Išlaikomos tik pagrindinės linijos, kur eina didžiausi krovinių srautai, o šalutinės pamažu užmiršamos: uždaryti ruožai Mažeikiai–Laižuva–Rengė, Kretinga–Skuodas–Priekulė. O kadaise tai buvo pagrindinis susisiekimo kelias su Latvija. Apleista istorinė geležinkelio magistralė Sankt Peterburgas–Varšuva, kur dabar važinėja tik priemiestiniai traukiniai ir tarptautinis Vilnius–Sankt Peterburgas, kroviniai ten nevežami. Jau

nebėra daug keleivinių traukinių maršrutų į įvairius Lietuvos kraštus, nebėra ir susisiekimo su mūsų kaimynės Latvijos sostine“, – pasakojo geležinkelius fotografuojantis Vytautas.

Kalbant apie keleivių pervežimus traukiniais, pasak jo, vertėtų imti pavyzdį iš Vokietijos, Prancūzijos, Olandijos, Šveicarijos, kur susisiekimas traukiniais yra labai išvystytas ir keleivių anaipol netrūksta. Kodėl Lietuvoje viskas vyksta kitaip? Nereikia net toli ieškoti – Baltarusija, ten keleivių pervežimas klesti, traukiniai sausakimši,

Amerikos Valstijose. Parodą apie šią šalį surengiau norėdamas atskleisti nors dalelę gamtos grožio, kurį ten teko pamatyti. Amerikietiškoji civilizacija taip pat turi savo ypatumų, tačiau įspūdį paliko tik tam tikros detalės. O gamta: įspūdį paliko viskas, ką ten teko matyti. Mėgstu keliauti, įdomu pamatyti kitus kraštus, tačiau namai visada liks namais, ir tai tik viena priežastis, dėl ko neturiu nė mažiausio noro pabėgti iš Lietuvos. Liūdna pagalvoti, tačiau kai vis didėja emigracija iš Lietuvos, išvyksta tiek daug jaunimo, kas tuomet kurs Lietuvą?“ – mintimis

„Gyvenimas – traukinys, gyvenimas – kelias, geležinkelio bėgiai. Kelionė traukiniu gali užimti ne visą gyvenimą. Gali pasitaikyti, jog susirenki lagaminus ir išlipi kažkokioje stotelėje vidury miško... Tada vėl lauki kito traukinio, vėl važiuoji toliau...“

dalijasi Vytautas, nes daug jo kartos atstovų ir geležinkelio bėgiais, ir lėktuvais, ir automobiliais emigruoja į kitas šalis.

Žurnalo „Sapere aude“ kalbintas vienas Elektronikos fa-

bilietus reikia pirkti iš anksto. Lietuvoje jau senokai buvo tokie laikai. „Mano nuomone, keleivių pervežimas turi prasidėti nuo paslaugos lankstumo ir rinkodaros priemonių, o ne vienu kitu pranešimu geležinkelio stotyse ir keturiais naujais dviaukščiais traukiniais, kurie, jei dabartinė situacija tęsis, netrukus galės būti parduoti arba supjaustyti metalo laužui. Priklausau Lietuvos studentų bendruomenei, studijuojau geležinkelio transporto inžineriją, todėl labai norėčiau atstovauti šaliai, kuri ne tik sėkmingai gabena krovinius geležinkeliais, bet galėtų pasididžiuoti ir keleivių pervežimais“, – įsitikinęs Transporto inžinerijos fakulteto studentas.

Padžiaavimas geležinkelių tema. Lietuvos fotografijos korifėjus Antanas Sutkus sakė: „Su fotografija yra panašiai kaip su aukso ieškojimu – kasi kasi, paskui plauni tas žemes, vildamasis atrasti aukso kruopelytę. O tas auksas gali būti pirmame kastuve, galbūt ir paskutiniame...“ Klausiu, kaip gimsta VGTU studento fotografijų auksas? „Svarbiausia, man atrodo, yra matyti kadrą „ne per objektyvą“... Tas „aukso ieškojimas“ vyksta nuolat, net ir be fotoaparato. Esu savamokslis, viską bandau daryti savaip. Labiausiai vertinu fotografijas, kurios nėra apdorotos kompiuterinėmis programomis. Jeigu įmanoma, stengiuosi „Photoshop’o“ nenaudoti. Geros fotografijos yra tos, kurios yra kokybiškos pačios iš savęs, o ne „padarytos geromis“. Taip pat nuotraukas daro ne fotoaparatas, o fotografas“, – įsitikinęs Vytautas Kavaliauskas, savo geležinkelių nuotraukas nusiuntęs ir populiariajam žurnalui „Baltic Railways magazine“.

Pirmąją Vytauto Kavaliausko parodą priėmė savosios Panevėžio Juozo Miltinio mokyklos sienos. Priėmė ir antrą, ir trečią kartą. Fotografijų parodos rengtos įvairiomis temomis: „Senas fotoaparatas“, „Jazz’o kompozicijos“, „Iš plačiųjų Amerikos tyrų“. „Teko lankytis Jungtinėse

kulteto docentas gyvenimą palygino su lėkimu traukiniu, o žmogus likimui turi būti dėkingas už tuos, ką sutinka tame traukinyje... VGTU studentui šis palyginimas pažįstamas: „Taip, gyvenimas – traukinys, gyvenimas – kelias, geležinkelio bėgiai. Gyvenime, kaip ir traukinyje, į tavo vagoną įlipa žmonės ir užima jame tam tikrą vietą, kiti išlipa, o treči – tiesiog pamoja nuo perono. Galiu tik pridurti, jog kelionė traukiniu gali užimti ne visą gyvenimą. Gali pasitaikyti, jog susirenki lagaminus ir išlipi kažkokioje stotelėje vidury miško... Tada vėl lauki kito traukinio, vėl važiuoji toliau...“

Daugelis šiuolaikinių fotografų vis daugiau krypta į postmodernizmą, tuo tarpu Vytautas sąmoningai puoselėja klasikinės lietuviškosios fotografijos vertybes: „Kadangi esu klasikos mėgėjas, pasirinkau šią kryptį ir fotografijoje. Klasika – tai išbandyti ir visiems gerai suvokiami metodai. Juos pasirinkęs gali būti užtikrintas, kad būsi suprastas ir įvertintas, atlikęs savo darbą gerai.“ Klasika Vytautui yra ir senųjų, dar iš senelių paveldėtų vertybių saugojimas, kūryba ir darbas savojoje šalyje. Beje, savo ateitį jis sieja irgi tik su geležinkelių inžinerijos mokslais. „Mano senelis Stasys Kavaliauskas taip pat buvo geležinkelių mėgėjas. Jis yra išvaikščiojęs palei visus siauruko bėgius, nuo Anykščių iki Panevėžio. Pamenu, kaip vaikystėje su juo vaikščiodavome pagalžkele... Kitas mano senelis, kurio man taip ir neteko pamatyti, buvo geležinkelininkas. Gali būti, kad iš jo paveldėjau ne tik Vytauto vardą... Ne be reikalo sakoma, kad jei geležinkeliai prigyja – tai visam gyvenimui. Su šia galinga sistema mane susiejo keistas ryšys – nepakartojamas jausmas, kai pro šalį pralekia tūkstančių tonų sąstatas, traukiamas galingo šilumvežio, nors truktelk švilpuką ir lėk savo gyvenimo traukiniu. Atsargiai, durys užsidaro...“ – filosofškai svarsto geležinkelių mėgėjas ir įstabių jų fotografijų kūrėjas.

RIMANTAS BUSILA: “WE SHOULD BE LIVING TO LIVE”

Businessman, banker, economist, engineer, sportsman, philanthropist **Rimantas Busila** tells his success story that started since his student times at our University. After two years of chairing the Association of Lithuanian Banks, currently a former manager of the Lithuanian branch of the third-largest European bank AS “UniCredit Bank” manages an agency “Competence Research Academy”, which he set up together with congenial colleagues. The most popular question that everyone asks Rimantas Busila is as follows: “How to Make Money?”

Vilnius Gediminas Technical University graduate Rimantas Busila answers this question in Rockefeller’s words: “I feel sorry for those who are working too much to have time to make money.” Some people are living just to work. These are people trapped in routines, who do not have time to think that it might be otherwise. And we should be living to live, it’s a “sin” to work too much. However many people are afraid to change anything, they’re afraid that things might get worse than they are and keep turning in that vicious circle. If they found some time, will and desire to take a stand to think, learn, consider the existing situation and create something new and ingenious – probably their life would become brighter and money would come their way as if naturally.”

TECHNOLOGIES ARE RAPIDLY APPROACHING THE MAN

Bioreactors developed at Vilnius Gediminas Technical University (VGTU) can be in high demand not only in our country but also abroad in the near future. Interest in them has been steadily increasing in Lithuania. “Times are changing: one can produce both electricity and thermal energy “at home” – trends of technological approach towards humans are getting more and more significant in Lithuania as well as all over the world,” asserted **Dr. Alvydas Zagorskis**, Assoc. Prof. of Faculty of Environmental Engineering at Vilnius Gediminas Technical University. He was the first Lithuanian scientist to receive the World Intellectual Property Organisation (WIPO) award for the best young inventor. Last year the scientist was awarded for the best dissertation on environmental issues. Biological air-cleaning filters created by Zagorskis A. and his colleagues are not only effective and durable. Compared with similar equipment manufactured abroad, Lithuanian filters are distinguished by their competitive prices and a wide range of applications, are designed for small and medium businesses. Zagorskis A. together with scientists of Vilnius Gediminas Technical University Department of Environmental Protection presented to the public the latest air-cleaning and biodegradable waste management technologies, noise abatement measures and test equipment followed by the latest air, water and soil pollution measuring equipment. “Since our work is noticed and I am awarded, it means that our efforts aren’t in vain,” rejoiced the young inventor, whose greatest dream since childhood was to work in the field of environmental protection.

OF THOSE WITH EYES FIXED ON THE SKY

Professor Jonas Stankunas, Director of VGTU A. Gustaitis Aviation Institute says that aviation, like basketball, is a national pride, a way of fight for freedom, which, since ancient times, has brought together and inspired the hearts of Lithuanians.

According to Prof. J. Stankunas, the national aviation is currently changing its image on the market. “We have lost the national carrier, but now we have the Lithuanian Air Force, the State Border Guard Aviation, the National Air Navigation Service as well as newly emerging technical maintenance organizations. These areas of aviation are stable, viable and here our professionals will always be sought after,” – asserts the Director of the Institute. – “Lithuanian aviators have and will have prospects for future. When people have aspirations and ideas, they sooner or later attain them, in one or another form”.

More than 1 200 students have graduated AGAI, every year about 60 students receive a diploma in Aviation science. Lithuania having started to work under the European Union's Aviation Safety Agency standards, licenses issued by the Institute became valid throughout the EU, therefore AGAI professionals have been recruited by Air Baltic, SAS, Ryan Air and other air companies. “I feel pleased when flying by plane I find that the entire crew of the aircraft from the commander, the second pilot to stewardesses are all graduates of our institute,” rejoices the Director of the Aviation Institute which has been successfully prospering for nearly two decades.

DO SPORTS IN ORDER TO . . . WORK

Dr. habil. Gintaris Kaklauskas, Head of Bridges and Special Structures Department at VGTU, has discovered that he needs days off. This happened after one unpleasant incident, when doctors advised to avoid stress and, at least... occasionally, to have a rest. However, the work to the professor means three in one: a source of livelihood, pleasure and hobby, whereas sports and a healthy lifestyle is part of work, "as it helps to withstand much higher workloads at the University". The Professor regularly jogs, exercises, rides bicycle, plays football, or does power exercises. "Life is about movement. However, when exercising, I often solve scientific issues that are being dealt with by our research group and individual postgraduate students. The most important new scientific solutions to problems come in different circumstances, but not sitting at the table," revealed the Professor. When working for the famous Danish COWI company as Marie Curie's fellowship recipient, or at the U.S University of Illinois, as well as in other foreign countries, the Professor always used to miss his home. Once he refused a lucrative contract from Nanyang University in Singapore and a possibility to remain in a teaching position at the University of Illinois in order to return to Lithuania as soon as possible. "Here I have a family who is waiting and a lot of sincere people who I'm pleased to communicate as well as work with. I have an excellent research team, very proactive young men, including five postgraduate students and two academic workers," rejoiced Gintaris Kaklauskas. The Professor is involved in activities of many international scientific organizations, programmes and funds as an expert, has delivered lectures at renowned foreign universities, publishes his works in the world's best scientific journals.

I AM HAPPY, FORTUNATELY, NOT ONLY WITH MY COLLECTION

“I like to collect, but I’m not crazy about it – **Kestutis Skerys, Assoc. Prof.** of Roads Department, basketball commissioner of FIBA (International Basketball Federation) shared thoughts about his hobby of collecting. – I just manage to cope with everything and I would like to do even more. I’ve never enjoyed to engage only in one activity and retreat in my home”. Kestutis Skerys has a unique collection of match box labels, badges and photographs on basketball theme, as well as writers’ autographs. According to Kestutis Skerys, collecting is not a disease of gathering and storing things, but one of the joys of life and ways of giving meaning to it.

Having started to shoot basketball stands seven years ago, Vilnius Gediminas Technical University lecturer was surprised at his countrymen’s ingenuity: “When constructing a basketball stand with a board, Lithuanians use all kinds of available materials, including poles, walls or trees, making the most of the existing park area. Where else in the world can you see so many different homemade basketball stands with hoops made of casks, bicycle wheels, or simply constructed of wire? When travelling along the roads of Lithuania and rural paths my eyesight was always captured by roadside crosses, lots of which you can find close to country crossroads, rural homesteads. Cross-making in Lithuania is protected by the UNESCO world organization. Our “second religion” attribute – basketball stand should also be included in this list...”

Kestutis Skerys also has a collection of original footage: when staying abroad he takes pictures of his feet and the pavement that he walks on. The most interesting walking experience for Kestutis Skerys was along the ancient Roman Empire road Via Appia, a stretch of which is near the city of Rome.

TIME IN THE ELECTRONICS HEAVEN

Jarek Rokicki, a postgraduate student of the Department of Electronic Systems at Vilnius Gediminas Technical University, who spent nearly a year at a Japanese company Sanyo Electronics Limited, is currently working at RIKEN Institute – the largest in Japan and one of the most famous scientific institutions in the world.

In his article the postgraduate student tells about a unique professional experience in the country called Heaven for electronics. “The company Sanyo ElectricS Limited is developing a project, which aims at iPS cell processing. We have all heard about stem cells, which are injected into any damaged organs and start to regenerate themselves. However this technology has a drawback – the cells may not revive. Therefore, Kyoto University has developed

a new technology, when a sample of healthy human skin cells is taken and transformed, for example, into a healthy liver. The company is currently developing a new device for the world market designed for treating this type of cells. We strive to automate part of the process by which iPS cells are created. A lot of experts from different fields – robotics, mechanics, optics, biology as well as digital imaging are involved in this project,” says Jarek Rokicki, a postgraduate student of Vilnius Gediminas Technical University. Upon arriving in Japan the specialist of electronics experienced not only a culture shock, but, together with other Japanese people, underwent a deadly earthquake in March.

GOLD OF THE KINGDOM OF RAILS AND WHEELSETS

A graduate student of Transport Engineering Faculty Vytautas Kavaliauskas photographs Lithuanian railways. Train photographs were taken at different times of the year, both in the sunshine and while snowing, so they each encode an extraordinary, authentic story worth telling.

“The whole life is philosophy. Railways – is just a part of it, – says **Vytautas Kavaliauskas**. – I am a “stubborn” patriot and I am glad that pictures taken by me that have been published will be left to future generations. I wanted to show the railways so that every human being, not only the technical specialist could discover their beauty. It is very interesting to find a compromise between technology and art. Rhythmically lumbering wheelsets over the rail joints, powerful drone of locomotive, penetrating sound of a whistle, awakening one from reflection – all this has become part of my life”.

Vytautas Kavaliauskas also takes interest in railway heritage, especially in diesel trains and old generation locomotives from TEP60 series. These machines are called classics by railway enthusiasts. The service life of these machines is coming to an end. “Unfortunately I got fascinated by these machines only on the last days of their survival. Now, every shot, which captures them, acquires a historical value,” regrets the VG TU student, a railway photographer.

ISSN 2029-4999

9 772029 499004

